

Ontwerp Museumvisie gemeente Maasgouw

Oktober 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Bestuurlijke samenvatting	1
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Leeswijzer	5
2. Wet, regelgeving en beleid	6
2.1. Wet en regelgeving	6
2.2. Erfgoedwet	7
2.3. Landelijk beleid	8
2.4. Provinciaal beleid	9
2.5. Gemeentelijk beleid Maasgouw	10
3. Museale veld Nederland	14
3.1. Het belang van musea	14
3.2. Belang ondersteuning musea	16
3.3. Museumcijfers	17
3.4. Benchmark financiën	18
4. Culturele veld gemeente Maasgouw	22
4.1. Kunst- en erfgoedlocaties in Maasgouw	22
4.2. Musea betrokken bij de weging	23
5. Museumkader	24
5.1. Museumkader	24
5.2. De weging per instelling	25
5.2.1. Het Maas Binnenvaartmuseum	26
5.2.2. Museum Thorn	28
5.2.3. Streekmuseum Stevensweert	30
5.3. Uitkomsten weging	32
5.4. Risico's musea	34
5.5. Kansen musea	35
6. Museumvisie	37
6.1. Samenwerking	37
6.2. Zichtbaarheid (voor toerisme)	38
6.3. Vastgoed	40
6.4. Ondersteuningsmogelijkheden voor een sterk cultureel klimaat	41
6.5. Tot slot	42
Bijlage 1. Informatie musea	43
Colofon	46

Bestuurlijke samenvatting

Aanleiding en doel

De gemeente Maasgouw, ontstaan in 2007 na de fusie van Heel, Maasbracht en Thorn, telt ongeveer 25.000 inwoners verspreid over negen kernen. Binnen deze gemeente vervullen drie musea een belangrijke rol in het behoud en de presentatie van lokaal cultureel erfgoed, dit zijn het Maas Binnenvaartmuseum, Museum Thorn en Streekmuseum Stevensweert/Ohé en Laak.

Tot op heden kende het museale beleid een gefragmenteerde en historisch gegroeide praktijk, met uiteenlopende afspraken over subsidies en ondersteuning. De gemeente wil met deze museumvisie een helder en samenhangend beleidskader neerzetten dat de basis legt voor een toekomstbestendig, transparant en toegankelijk museaal landschap. De visie beoogt een strategisch kader voor samenwerking, ondersteuning en ontwikkeling en bevat zowel een analyse van de huidige situatie als aanbevelingen voor de toekomst.

Analyse van het museale veld

Wet- en beleidskader

Nederland kent geen specifieke museumwet; de sector hanteert vrijwillige kwaliteitsstandaarden zoals de Museumnorm en de Museumregistratie. De Erfgoedwet (2016) verplicht musea tot zorgvuldige omgang met collecties, inclusief meldplicht bij afstoting. Op nationaal niveau zijn bezuinigingen op cultuur aangekondigd, maar ook gerichte investeringen in de culturele basisinfrastructuur. Provinciaal zet Limburg sterk in op toegankelijkheid, maatschappelijke betrokkenheid en het toepassen van het Verdrag van Faro, dat burgers nadrukkelijker betreft bij het waarderen en bewaren van erfgoed. De gemeentelijke Strategische Visie 2025–2035 benadrukt thema's als samenwerking, een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, toerisme en erfgoed. Het beleid "Waardevol Toerisme Maasgouw 2024–2027" benoemt erfgoed expliciet als kernwaarde van het toeristisch profiel van de gemeente, met aandacht voor integratie van musea in het recreatieve aanbod en versterking van culturele beleving.

De drie musea in Maasgouw

Maas Binnenvaartmuseum (Maasbracht) richt zich op de geschiedenis van de binnenvaart en beheert een collectie van ruim 4.000 objecten en heeft rond de 3.000 bezoekers per jaar. Het geregistreerde museum wordt volledig gerund door vrijwilligers en beschikt over een meerjarenbeleidsplan en een actieplan. Tegelijkertijd kampt het met hoge huisvestingslasten en een kwetsbare organisatie zonder professionele staf.

Museum Thorn vertelt het verhaal van het adellijke vrouwenstift in Thorn en beheert ongeveer 1.600 objecten. Met circa 9.000 bezoekers per jaar heeft het museum een sterk toeristisch potentieel dankzij de ligging in het witte stadje. Het beschikt over een

beleidsplan, maar mist een afzonderlijk collectieplan. De huisvesting is gedateerd, maar er zijn plannen voor vernieuwing en/of verhuizing.

Streekmuseum Stevensweert/Ohé en Laak belicht het strategisch gelegen “eiland in de Maas” met archeologische vondsten, vestingwerken en verhalen over het lokale leven. Het museum beheert circa 2.000 objecten en draait volledig op vrijwilligers. Het ontvangt ongeveer 1.500 bezoekers per jaar, beschikt over een beleidsplan en heeft geïnvesteerd in preventieve conservering. Tegelijkertijd ontbreekt een structurele PR-aanpak en is de huisvestingssituatie kwetsbaar vanwege gemeentelijke plannen voor een multifunctionele accommodatie (MFA).

Toepassing van het Museumkader

Een waarderingsanalyse langs vier dimensies:

Museale kracht: Alle drie de musea scoren “voldoende ontwikkeld”. Ze zijn geregistreerd, hebben beleidsplannen en een herkenbaar lokaal profiel. Verbeterpunten liggen in collectiebeheer, digitalisering en borging van het collectiebeleid.

Publiekskracht: Museum Thorn onderscheidt zich met een score voldoende ontwikkeld, omdat ze onder andere de meeste bezoekers hebben en een actief beleid voor zichtbaarheid en marketing. De andere twee musea zitten op basisniveau, met beperkte bezoekersaantallen, zichtbaarheid en PR-capaciteit.

Samenwerkingskracht: Maas Binnenvaartmuseum en Museum Thorn zijn voldoende ontwikkeld, met actieve samenwerkingsprojecten. Streekmuseum Stevensweert blijft op basisniveau, met incidentele samenwerkingen en beperkte structurele partnerschappen.

Bedrijfskracht: Alle drie de musea scoren op basisniveau. Financieel zijn ze relatief gezond, maar afhankelijk van subsidies (50–70%). Er zijn geen professionals in dienst en de organisaties leunen zwaar op een vergrijzend vrijwilligersbestand. Huisvestingskosten zijn hoog of onzeker en risico's zijn niet structureel geborgd.

Geconstateerde risico's

De belangrijkste risico's voor de musea in Maasgouw worden hieronder benoemd.

- Volledige afhankelijkheid van een vrijwilligersbestand zonder professioneel kader.
- Beperkte zichtbaarheid (zowel fysiek als digitaal) remt publieksgroei en eigen inkomsten.
- Hoge of stijgende huisvestingslasten en onzekere toekomstscenario's, zoals plannen voor de multifunctionele accommodatie.
- Beperkte borging van governance en risicobeheersing; Governance Code Cultuur wordt niet overal toegepast.
- Subsidieafhankelijkheid maakt de musea kwetsbaar voor beleidswijzigingen.
- Beperkte digitalisering en ICT-infrastructuur.

Kansen en ontwikkelrichting

Daarnaast worden kansen geschetst om de museale sector verder te versterken.

- Gezamenlijke inzet op marketing en zichtbaarheid kan bezoekersaantallen en inkomsten uit entree, horeca en winkelverkoop verhogen.
- Werving van extra middelen via landelijke, provinciale en lokale fondsen, sponsors en partners uit het bedrijfsleven.
- Versterken van samenwerking tussen musea onderling en met regionale toeristische en culturele partners, bijvoorbeeld via gezamenlijke arrangementen en apps.
- Aantrekken van nieuwe doelgroepen, vooral gezinnen en schoolgroepen, met een aangepast en aantrekkelijk programma.
- Uitwisseling van effectieve wervingsstrategieën en inzet van flexibele vrijwilligers tussen musea.

Visie en koers

De gemeente Maasgouw zet met deze museumvisie in op drie centrale pijlers:

Samenwerking: Intensiveren van samenwerking tussen de drie musea en met partners in toerisme en cultuur. De gemeente wil zich opstellen als bondgenoot, meebewegend in beleid en faciliterend in netwerken en bestuurlijke gesprekken.

Zichtbaarheid (voor toerisme): Investeren in fysieke bewegwijzering, herkenbaarheid en integratie in toeristische routes. Stimuleren van digitale vindbaarheid en gezamenlijke online platforms, gekoppeld aan bijvoorbeeld de Canon van Maasgouw en regionale portals.

Vastgoed: Ontwikkelen van een toekomstgerichte strategie voor huisvesting, rekening houdend met monumentale context en duurzaamheid. Doel is het scheppen van adequate, betaalbare en passende museale huisvesting op de lange termijn.

Slotopmerking

Met deze museumvisie stelt de gemeente Maasgouw een kader vast dat richting geeft aan de ontwikkeling van een herkenbaar, kwalitatief en toekomstbestendig museaal aanbod. De musea spelen daarin een belangrijke rol als hoeders van lokaal erfgoed én als partners in het versterken van de maatschappelijke samenhang, het culturele klimaat en de toeristische aantrekkingskracht van Maasgouw.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Maasgouw, gelegen in Midden-Limburg, is de naam van de nieuwe gemeente die op 1 januari 2007 is ontstaan na de fusie van de gemeenten Heel, Maasbracht en Thorn. De gemeente Maasgouw, bijna 25.000 inwoners groot, bestaat uit de kernen Maasbracht en Brachterbeek, Heel en Panheel, Linne, Thorn, Wessems, Beegden, Stevensweert en Ohé en Laak. In de gemeente Maasgouw zijn er drie musea: Streekmuseum Stevensweert en Ohé en Laak, het Maas Binnenvaartmuseum en Museum Thorn. De drie musea vertellen een bijzonder lokaal verhaal aan inwoners en bezoekers: het Stift uit Thorn, de scheepvaart langs de Maas en de vestingwerken in Stevensweert. De drie musea worden grotendeels gerund door kleine vrijwilligersorganisaties en functioneren binnen een historisch gegroeid stelsel van afspraken met de gemeente. Hierdoor zijn er verschillen ontstaan in de hoogte en toewijzing van subsidies, huurcompensaties en andere vormen van ondersteuning. Deze praktijk heeft geleid tot een versnipperde en niet-eenduidige aanpak van het museale beleid. De gemeente Maasgouw wil hier verandering in brengen door het opstellen van een heldere en samenhangende museumvisie. Deze visie biedt een beleidsmatig kader waarin uitgangspunten voor samenwerking, ondersteuning en ontwikkeling worden vastgelegd. Als fundament van de visie zal er een museumkader gebruikt worden om de musea te beoordelen op basis van een objectief en meetbaar kader. Met dit kader kunnen de verschillende museale taken worden gewogen aan de hand van professionele normen binnen de sector.

De museumvisie die nu voorligt, brengt deze elementen samen en schetst de koers voor een toekomstbestendig, transparant en toegankelijke museumvisie voor alle musea in Maasgouw.

1.2. Leeswijzer

Deze museumvisie biedt een strategisch kader voor het museale landschap in Maasgouw en is tweeledig van opzet. Enerzijds bevat het een analyse van de huidige situatie van de musea, anderzijds doet het aanbevelingen voor de toekomst, gericht op versterking en verdere ontwikkeling. Hoofdstuk 1 schetst de aanleiding en context van dit beleid. Hoofdstuk 2 behandelt de relevante wet- en regelgeving waaraan musea gebonden zijn. In hoofdstuk 3 worden de drie musea van Maasgouw gepresenteerd en geprofileerd. Hoofdstuk 4 gaat in op actuele ontwikkelingen binnen de museumsector, zowel landelijk als regionaal. Het tweede deel van het document start met hoofdstuk 5, waarin een waarderingsanalyse van de musea wordt uitgevoerd op basis van vier beoordelingskrachten. Tot slot wordt in hoofdstuk 6 de Museumvisie omschreven met hierin de visie, speerpunten en ondersteuningsmogelijkheden die richting geven aan het toekomstige beleid.

2. Wet, regelgeving en beleid

2.1. Wet en regelgeving

Nederland kent geen museumwet. De titel 'museum' is niet beschermd en daarom voor iedereen vrij te gebruiken. Om toch een standaard te stellen hebben *De Museumvereniging*¹ en het *Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM)*² in 2000 gezamenlijk de Stichting het *Nederlands Museumregister*³ opgericht. De Museumvereniging, als brancheorganisatie voor de Nederlandse musea, heeft als taak duidelijkheid te geven over de definitie van een museum. Toetsing of een museum aan de definitie voldoet ligt bij de onafhankelijke stichting het Museumregister Nederland. Het Museumregister is een register van museale instellingen die aantoonbaar voldoen aan criteria voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de functies van een museum. Deze criteria zijn samengevat in de *Museumnorm 2020*⁴. Musea die volgens het Museumregister aantoonbaar voldoen aan *de museumdefinitie*⁵ ontvangen het *Certificaat Geregistreerd Museum*⁶. Na registratie kan het museum het lidmaatschap van de Museumvereniging aanvragen, net als *de Museumjaarkaart*⁷.

Als museumprofessional kun je lid worden van *ICOM, International Council of Museums*⁸. Als lid van ICOM Nederland maakt een museum professional deel uit van een internationaal netwerk van museumprofessionals. ICOM maakt zich sterk voor samenwerking tussen landen en organisaties op het gebied van kunst en erfgoed, onder andere door middel van kennisdeling en internationale comités. Musea wereldwijd verhouden zich tot de museumdefinitie van ICOM. In Nederland is de ICOM-museumdefinitie onderdeel van *de Museumnorm*, een verzameling van uitgangspunten die de geregistreerde musea onderschrijven. De huidige ICOM-museumdefinitie dateert uit 2022:

"Een museum is een permanente instelling zonder winstoogmerk, in dienst van de samenleving, gericht op het onderzoeken, verzamelen, bewaren, interpreteren en tentoonstellen van materieel en immaterieel erfgoed." Musea zijn openbaar, toegankelijk en inclusief en bevorderen diversiteit en duurzaamheid. Ze werken en communiceren ethisch, professioneel en met participatie van gemeenschappen. "Musea bieden een verscheidenheid

¹ Museumvereniging. Versie 21.01.2025 <<https://museumvereniging.nl/>>

² Museumconsulenten. Versie 21.01.2025 <www.museumconsulenten.nl/>

³ Museumregister Nederland. Versie 21.01.2025 <www.museumregisternederland.nl/>

⁴ Museumvereniging. Versie 21.01.2025 <<https://museumvereniging.nl/museumnorm-2020-1>>

⁵ ICOM. Versie 21.01.2025 <<https://icom.nl/nl/over-icom/museumdefinitie>>

⁶ Museumvereniging. Versie 21.01.2025 <<https://museumvereniging.nl/kennisbank/museumregister-nederland-2/>>

⁷ Museumkaart. Versie 21.01.2025

<www.museum.nl/nl/museumkaart?gclid=Cj0KCQjwgO2XBhCaARIsANrW2X2pp4y7Hf4wEV4aOX5UCuCSt_QSYfNE-fG70SH0d79tlob51BpzlWAaAqRyEALw_wcB>

⁸ ICOM. Versie 21.01.2025 <<https://icom.nl/nl/>>

aan ervaringen met het oog op educatie, genoeg, reflectie en kennisuitwisseling."

De museumbranche is collectief verantwoordelijk voor een zorgvuldige omgang met het erfgoed dat zij voor en namens de samenleving beheert. Musea die zijn opgenomen in het Museumregister dienen zich te houden aan gedragsregels en voorschriften die zijn vastgelegd in de *Ethische Code voor Musea*⁹, ingesteld in 1991. De code is de basis voor de beroepsethiek in de museale sector in Nederland. Het biedt een instrument voor professionals op een aantal gebieden waar het museum specifieke deskundigheid en verantwoordelijkheid heeft. Zo is voor het afstoten van een museale collectie de *LAMO, de Leidraad Afstoten Museale Objecten*¹⁰ gemaakt. De LAMO heeft drie hoofddoelen:

- Bescherming van het erfgoed van nationaal belang, zodat het behouden blijft voor de Nederlandse samenleving;
- Ondersteuning van het collectiemanagement van musea;
- Bevordering van het maatschappelijk vertrouwen in de museumbranche.¹¹

2.2. Erfgoedwet

Naast de LAMO is er sinds 2016 één integrale wet die betrekking heeft op onze museale objecten, musea, monumenten en archeologie op het land en onder water, dit is *de Erfgoedwet*¹². Deze wet maakt een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk.

Via de Erfgoedwet legt de overheid de verantwoordelijkheid voor de bescherming van het culturele erfgoed zo veel mogelijk bij de erfgoedzorgers zelf: musea, collectiebeheerders, archeologen, archieven, monumentenorganisaties, eigenaren en overheden. Daarmee spreekt de minister van OCW het vertrouwen uit dat de sector voldoende kennis, deskundigheid en betrokkenheid heeft om de zorg voor ons culturele erfgoed in de praktijk waar te maken.

De Erfgoedwet bevat onder andere de volgende onderwerpen:

- Het beheer van de rijkscollectie;
- Een zorgvuldige vervreemding van cultuurobjecten in bezit van overheden en publiekrechtelijke organisaties;
- De aanwijzing, uitvoer en teruggave van (beschermde) cultuurobjecten.

⁹ Museumvereniging. Versie 21.01.2025 <<https://museumvereniging.nl/kennisbank/>>

¹⁰ LAMO. Versie 21.01.2025 <<https://museumvereniging.nl/kennisbank/leidraad-afstoting-museale-objecten-3/>>

¹¹ Museumvereniging. Versie 21.01.2025 <<https://museumvereniging.nl/kennisbank/leidraad-afstoting-museale-objecten-3/>>

¹² Erfgoedwet. Versie 21.01.2025 <www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedwet>

Beheer en behoud van de rijkscollectie

Door de Erfgoedwet zijn musea en overheden verplicht afstoting te melden op de afstotingsdatabase of als overheid op overheid.nl¹³ en dienen zij alle zorgvuldigheid te betrachten het publieke bezit te beschermen en zo veel als mogelijk binnen het publieke domein te behouden. Het zorgt ervoor dat de Nederlandse samenleving beschermd wordt voor mogelijk verlies van haar erfgoed en afstoting niet meer ongezien kan gebeuren.

2.3. Landelijk beleid

Het Schoof-kabinet, waarin NSC, VVD, PVV en BBB samenwerkten, trad aan in juli 2024. Na het vertrek van de PVV op 3 juni 2025 functioneert het kabinet bij oplevering van de museumvisie demissionair. Hoewel de detailinvulling van het cultuurbeleid nog in ontwikkeling is, laat de OCW-begroting voor 2025 zien dat het kabinet stevige bezuinigingen combineert met gerichte investeringen.

Verwachte gevolgen van het landelijke beleid in de komende jaren:

- Structurele bezuinigingen op onderwijs, cultuur en wetenschap, maar extra investeringen in de culturele basisinfrastructuur.
- Hervormingen in bekostiging en sturing van het onderwijs, gericht op kwaliteit, samenwerking en regionale spreiding.
- Aanhoudende politieke en maatschappelijke discussies over de juridische basis en mogelijke gevolgen voor de vrijheid van onderwijs en onderzoek.¹⁴

¹³ Overheid. Versie 21.01.2025 <www.overheid.nl/>

¹⁴ Rijksoverheid. Versie 30.06.2025 <www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/03/14/kabinet-wil-samenwerking-en-regie-op-onderwijsaanbod>

2.4. Provinciaal beleid

De provincie Limburg heeft de afgelopen jaren sterk ingezet op het immateriële aspect van erfgoed. De provincie heeft zich ingezet op de randvoorwaarden om mensen bij elkaar te brengen rondom wat hen bindt en wat Limburg voor hen betekent. Daarbij vindt de provincie het belangrijk dat erfgoed op een toegankelijke manier wordt ontsloten zodat een breed publiek kan worden bereikt. De provincie heeft geïnvesteerd in de website *Limburgserfgoednet* om ervoor te zorgen dat iedereen in Limburg van het Limburgs erfgoed kan blijven genieten en dat het erfgoed aan de volgende generatie wordt doorgegeven. In het Beleidskader 2024-2027 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' van de provincie Limburg staat dat de provincie overtuigd is van de intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed. Ook benadrukt de provincie dat cultuur en erfgoed een functie hebben voor de maatschappij, zij vormen een verbindende factor in een veranderende samenleving. De focus vanuit de provincie ligt dan ook op het toegankelijk maken van cultuur en erfgoed voor elke inwoner in Limburg. Zodat nog meer Limburgers geraakt worden door kunst, geïntrigeerd raken door het verleden van Limburg en mee kunnen doen met het Limburgse culturele leven. Daarom investeert de provincie in een breed en toegankelijk aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed in Limburg. Ook moet de Limburgse taal aanwezig blijven in het openbare leven. Daarnaast moet er aandacht blijven voor het Limburgs erfgoed, zoals kerken, kastelen en industrieel erfgoed. En ziet de provincie de grote maatschappelijke waarde die cultuur en erfgoed hebben voor het toerisme, het Limburgse landschap en voor een aantrekkelijke omgeving om in te wonen en te werken.¹⁵

Ontwikkelingen die benoemd worden in het Beleidskader 2024-2027:

- De cultuur- en erfgoed sector komt uit een zware periode (coronapandemie). Nog altijd zitten veel stichtingen, gezelschappen en musea niet op hetzelfde productieniveau of op hetzelfde aantal bezoekers als voor COVID-19. Dat is een zware opgave waaruit de sector de komende jaren hopelijk weer opklimt.
- De afgelopen tijd is de nadruk meer komen te liggen op maatschappelijke betrokkenheid van kunst en cultuur. Cultuur is niet enkel de autonome expressie van een maker, maar verhoudt zich tot de ontwikkelingen in de samenleving. Gezien wordt dat makers enerzijds inspelen op grote maatschappelijke thema's en anderzijds ook de lokale samenwerking opzoeken met bewoners, onderzoekers en bedrijven binnen de eigen omgeving. Het debat over 'omstreden' erfgoed vanuit het slavernijverleden is daar eveneens een voorbeeld van.
- Daarnaast is sprake van verdergaande professionalisering in de culturele sector. Een goede bedrijfsvoering is, naast artistieke kwaliteit, voor iedere instelling van belang. De positie van de ZZP'er krijgt meer aandacht en wordt langzaam maar zeker versterkt in de regelingen van het Rijk.

¹⁵ Beleidskader 2024 - 2027. Versie 21.01.2025 <www.limburg.nl/onderwerpen/cultuur-erfgoed-archeologie/cultuur/>

- Vanuit het Rijk is oog voor de rust die nu nodig is om de sector te laten herstellen. Het Rijk maakt in 2024 een keuze voor de instellingen die onderdeel worden van de Culturele Basisinfrastructuur (BIS) voor de periode 2025-2028. Dit biedt kansen voor de Limburgse instellingen om rijksmiddelen voor Limburg te benutten. De provincie zal samen met de culturele instellingen pleiten voor een eerlijkere verdeling van aandacht en middelen naar de regio's en pleiten voor een fundamentele stelselherziening na 2028.
- Ruimtelijke ontwikkelingen in Nederland zijn ook van belang voor cultuur en erfgoed. Denk hierbij aan de zogenaamde 'verbouwing van Nederland', waar alle ruimtelijke opgaven bij elkaar komen de komende jaren. Klimaatverandering en verduurzaming zijn opgaven die de sector raken. Erfgoed als middel of inspiratiebron inzetten in grote landelijke opgaven zoals klimaatadaptatie is een enorme kans. Leren van het verleden om hedendaagse uitdagingen aan te gaan is het doel.
- Niet iedereen heeft toegang tot cultuur en erfgoed. Soms omdat het niet vanzelfsprekend is, of omdat het niet toegankelijk is. Voor een grote groep mensen in Limburg is cultuur en erfgoed ook niet betaalbaar. Terwijl cultuur en erfgoed je leven kunnen verrijken en van groot belang zijn voor het welzijn. De provincie wil inzetten op Cultuur en Erfgoed toegankelijker te maken voor meerdere doelgroepen en om het aanbod betaalbaar te maken voor deze groep Limburgers.
- Tevens ziet de provincie kansen om de uitgangspunten van het Verdrag van Faro toe te passen ten behoeve van de toegankelijkheid van erfgoed. Dit verdrag benadrukt een ander perspectief op erfgoed. De waarde van erfgoed wordt niet bepaald door het historische belang van een plek of object vanuit het perspectief van een expert, maar juist door de Limburger zelf. Iedereen moet daarom mee kunnen doen met het bepalen, bewaren en doorgeven van erfgoed.

2.5. Gemeentelijk beleid Maasgouw

De gemeente Maasgouw heeft een strategische visie geschreven: *Strategische visie 2025-2035*, zodat de gemeente bewust en krachtig haar rol kan vervullen. Een visie die de maatschappelijke en bestuurlijke opgaven beschrijft waarmee de gemeente te maken krijgt. Een langetermijnvisie die de hoofddoelen van de gemeente vastlegt en aangeeft op welke manier deze bereikt kunnen worden. Onderstaand benoemen wij de belangrijkste speerpunten van de strategische visie.¹⁶

Speerpunten uit deze visie zijn:

- **Samen leven, samen werken**

De gemeente vervult verschillende rollen, afhankelijk van de situatie: vertegenwoordiger, dienstverlener en partner. Samenwerking met inwoners, ondernemers en andere overheden is essentieel om maatschappelijke opgaven effectief aan te pakken. Daarom wordt sterk

¹⁶ Strategische visie gemeente Maasgouw. Versie 10.02.2025 <<https://cuatro.sim-cdn.nl/maasgouw/uploads/strategische-visie-maasgouw.pdf?cb=pfgBh9xt?>>>

ingezet op burgerparticipatie en een ondersteunende rol binnen het sociaal domein. De gemeente streeft naar een flexibele en doelgerichte overheid die zich aanpast aan veranderende omstandigheden. De slogan "Samen maken we Maasgouw" onderstreept het belang van een hechte samenwerking tussen gemeente en gemeenschap.

- **Uitstekend woon- en leefklimaat**

Om een aantrekkelijke woonomgeving te garanderen, zorgt de gemeente voor een vraaggericht woningaanbod dat inspeelt op demografische ontwikkelingen. Er is aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, met een focus op groen, natuur en de herontwikkeling van leegstaande gebouwen. Publieke voorzieningen in dorpskernen worden afgestemd op de behoeften van de gemeenschap, terwijl Maasgouw zich als woongemeente blijft profileren door goede bereikbaarheid en hoogwaardige voorzieningen. Daarnaast ondersteunt de gemeente initiatieven die bijdragen aan een duurzame en leefbare omgeving.

- **Sterke sociale structuur**

Zelfredzaamheid en sociale netwerken vormen de kern van het gemeentelijk beleid, waarbij professionele zorg aanvullend wordt ingezet. Gemeente, zorgverleners en burgers werken samen aan een efficiënter sociaal systeem, ondersteund door een transformatieplan gericht op integrale zorg, preventie en maatwerkvoorzieningen. Inwoners worden gestimuleerd om actief bij te dragen aan hun eigen welzijn en dat van anderen. De gemeente zet zich in voor een inclusieve samenleving waarin niemand buiten de boot valt.

- **Vitale regionale economie**

Een sterke regionale samenwerking is cruciaal voor het versterken van werkgelegenheid en economische groei. De herstructurering van bedrijventerreinen richt zich op efficiënter ruimtegebruik en een duidelijke profilering per sector. Ondernemerschap wordt ondersteund door middel van innovatie en optimalisatie van de arbeidsmarkt, met specifieke aandacht voor de zorgsector, detailhandel en industrie in de regio. Daarnaast helpt de gemeente bedrijven bij het vinden van geschikte locaties en stimuleert zij verdere economische ontwikkeling.

- **Dynamisch vrijetijdsgebied**

Met de Maasplassen en de groene omgeving beschikt Maasgouw over unieke vrijetijdsfactoren. De gemeente stimuleert sportieve en culturele activiteiten, met een specifieke focus op jongeren en toerisme. Om de aantrekkelijkheid van de regio te vergroten, wordt geïnvesteerd in de verbetering van de recreatieve infrastructuur. Samenwerking met ondernemers en organisaties draagt bij aan een sterke vrijetijdseconomie, terwijl gerichte branding en marketing Maasgouw op de kaart zet.

- **Bestuur en organisatie**

Een betere relatie tussen gemeente en burgers wordt nagestreefd door transparante besluitvorming en participatie. De zelfstandigheid van Maasgouw blijft een belangrijk uitgangspunt om nabijheid en betrokkenheid te waarborgen. Tegelijkertijd wordt de samenwerking met andere gemeenten en verbonden partijen versterkt om efficiënter te opereren. Binnen de ambtelijke organisatie ligt de nadruk op professionalisering en

innovatie in dienstverlening, met flexibele en daadkrachtige ambtenaren die actief binnen de gemeenschap opereren.

Het toeristisch-recreatief beleid van Maasgouw: *Beleid Waardevol Toerisme Maasgouw 2024-2027*, richt zich op het versterken van recreatie en toerisme als integraal onderdeel van de leefomgeving. Naast economische voordelen wordt nadruk gelegd op natuur, cultuurhistorie en de kwaliteit van leven voor inwoners en bezoekers.¹⁷

Speerpunten uit het beleid zijn:

- **Cultuur en Erfgoed als Speerpunten**

Erfgoed is een van de kernwaarden van recreatie en toerisme in Maasgouw. De historische kernen van Thorn, Stevensweert en Wessum worden gezien als belangrijke trekpleisters. De gemeente erkent het belang van musea voor het behoud en de ontsluiting van het erfgoed en blijft deze ondersteunen via subsidies. Erfgoedlocaties worden ook betrokken bij toeristisch-recreatieve ontwikkelingen, bijvoorbeeld door herbestemming van monumenten voor passende functies zoals horeca of verblijfsaccommodaties.

- **Versterking van Musea en Culturele Beleving**

De gemeente zet in op een betere integratie van musea binnen het vrijetijdsaanbod. Maasgouw werkt samen met partners zoals VVV Hart van Limburg en het Routebureau om de zichtbaarheid van musea te vergroten. Grensoverschrijdende samenwerking met Belgische gemeentes en initiatieven zoals Rivierpark Maasvallei biedt kansen om musea te positioneren als culturele trekpleisters. De koppeling tussen musea en andere recreatieve activiteiten zoals fietsroutes en wandelnetwerken wordt bevorderd om een aantrekkelijk totaalpakket te bieden aan bezoekers.

- **Evenementen en Beleving**

Evenementen dragen bij aan de levendigheid van Maasgouw en worden zowel voor bewoners als bezoekers gestimuleerd. De gemeente ondersteunt initiatieven die bijdragen aan spreiding van bezoekers en balans tussen toerisme en leefbaarheid. Het bestaande evenementenbeleid wordt herzien om beter aan te sluiten bij de behoeften van zowel inwoners als toeristen.

- **Marketing en Duurzaamheid**

De promotie van Maasgouw als bestemming sluit aan bij de identiteit van de regio: een plek waar natuur, water en cultuur samenkomen. Erfgoed en musea worden actief meegenomen in marketingstrategieën. Duurzaamheid speelt een grote rol, waarbij recreatie en toerisme niet ten koste gaan van natuur en leefbaarheid.

¹⁷ Beleid Waardevol Toerisme Maasgouw 2024-2027. Versie 11.02.2025 <https://cuatro.sim-cdn.nl/maasgouw/uploads/gmaas_waardevol_toerisme_maasgouw-beleidskader_lrv1.pdf?cb=LpSjp9EO>

De gemeente Maasgouw erkent de belangrijke rol van musea in het behoud en de presentatie van lokaal cultureel erfgoed in haar *Museumbeleid gemeente Maasgouw 2009*. De verouderde museumnota schetst de koers voor de toekomst van de drie musea: Gemeentemuseum Het Land van Thorn (huidig Museum Thorn), Streekmuseum Stevensweert & Ohé en Laak en het Maas- en Scheepvaartmuseum (huidige Maas Binnenvaartmuseum).¹⁸

Speerpunten uit het verouderde beleid uit 2009:

- **Musea als culturele pijlers**
Musea moeten niet alleen erfgoed conserveren, maar ook verhalen vertellen over de eigentijdse geschiedenis en bijdragen aan de leefbaarheid van de gemeente.
- **Publieksgerichtheid**
De musea richten zich op diverse doelgroepen, waaronder inwoners, scholen, toeristen en senioren. Er wordt ingezet op educatie, evenementen en digitalisering om de toegankelijkheid te vergroten.
- **Samenwerking en professionalisering**
Er wordt gepleit voor intensievere samenwerking tussen musea onderling en met andere erfgoedinstellingen, onder meer via een gezamenlijk CultuurPlatform. Dit platform moet ondersteunen bij collectiebeheer, vrijwilligersbeleid, marketing en educatie.
- **Subsidies en financiering**
Subsidies worden losgekoppeld van huurkosten en omgezet naar vaste exploitatiesubsidies, gekoppeld aan prestatieafspraken. Daarnaast worden incidentele subsidies en waarderingssubsidies geïntroduceerd voor uitzonderlijke prestaties en projecten.
- **Toerisme en erfgoed**
Musea moeten beter aansluiten bij de toeristische strategie van de gemeente en actief bijdragen aan de beleving van Maasgouw als erfgoedbestemming.

Met deze beleidslijn uit 2009 wilde Maasgouw haar musea toekomstbestendig maken, zowel organisatorisch als financieel, en ze beter integreren in de bredere culturele en toeristische infrastructuur.

¹⁸ museumnota

3. Museale veld Nederland

De Nederlandse museumsector is erg divers, met instellingen variërend van grote nationale musea tot middelgrote en kleine musea. Grote musea beschikken vaak over uitgebreide collecties met nationale of internationale betekenis en trekken doorgaans een groot aantal bezoekers. Ze hebben vaak een breed scala aan faciliteiten, meer personeel en meer financieringsbronnen. Middelgrote en kleine musea richten zich vaak op regionale of lokale geschiedenis, cultuur en erfgoed en hebben doorgaans kleinere collecties en een beperkter publieksbereik. Ze hebben minder financiële middelen en personeel en zijn vaak sterk afhankelijk van vrijwilligers en lokale gemeenschappen. Deze diversiteit draagt bij aan een rijk en gevarieerd cultureel landschap dat een breed scala aan kunst, geschiedenis en wetenschap vertegenwoordigt. Grote musea, zoals het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum, trekken jaarlijks miljoenen bezoekers en beschikken over uitgebreide collecties en middelen. Middelgrote en kleine musea spelen echter een even cruciale rol door zich te richten op specifieke thema's, regionale geschiedenis of specialistische collecties, en bieden zo verdieping en lokale context aan het culturele aanbod.¹⁹

De sector wordt ondersteund door zowel betaalde professionals als een aanzienlijk aantal vrijwilligers. Vrijwilligers vormen een essentieel onderdeel van het museale werkveld; zij vertegenwoordigen 63% van het personeelsbestand.²⁰

Financiële ondersteuning voor musea komt van verschillende overheidsniveaus. Het Rijk, provincies en gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de culturele infrastructuur in Nederland. Gemeenten en provincies bieden ruimte aan (nieuwe generaties) makers door werkplaatsen en ateliers beschikbaar te stellen en houden de bibliotheek, lokale musea en podia toegankelijk.²¹

Deze gezamenlijke inspanningen van professionals, vrijwilligers en overheidsinstanties zorgen ervoor dat de Nederlandse museumsector blijft floreren en toegankelijk is voor een breed publiek.

3.1. Het belang van musea

Cultureel erfgoed is overal in onze samenleving aanwezig. In onze musea, historische binnensteden en in oude dorpskernen van het landelijk gebied. Maar ook in de bodem en onder water. En als immaterieel erfgoed in onze tradities, rituelen, vakmanschap en verhalen. Het vertelt over waar we vandaan komen, wie wij zijn en hoe we ons ontwikkelen.

¹⁹ Museumvereniging. Versie 11.02.2025 <https://museumvereniging.nl/een-sterke-museumsector-verbindt-de-samenleving/?utm_source=chatgpt.com>

²⁰ Museumcijfers, Versie 11.02.2025 <<https://museumvereniging.nl/over-ons/beleidsplannen-jaarverslagen/museumcijfers-2023/>>

²¹ Cultuursubsidie. Versie 11.02.2025 <www.cultuursubsidie.nl/over-het-cultuurstelsel/de-stedelijke-regio?utm_source=chatgpt.com>

De overheid heeft regels opgesteld om goed voor dit erfgoed te zorgen en heeft een taak om het cultureel erfgoed te beschermen, maar ook door nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken.²²

Musea vervullen daarin een essentiële rol door het bewaren, onderzoeken en presenteren van dit culturele erfgoed. Ze beheren gezamenlijk ongeveer 80 miljoen voorwerpen, variërend van kunstwerken tot historische objecten, die inzicht geven in de geschiedenis, wetenschap en cultuur van het land. Deze instellingen fungeren als centra voor educatie en inspiratie, en dragen bij aan de culturele identiteit en het collectieve geheugen van de samenleving. Musea bieden toegang tot kunst, cultuur en wetenschap, wat bijdraagt aan de persoonlijke en creatieve ontwikkeling van mensen. Ze helpen bij het begrijpen van de geschiedenis en cultuur, wat essentieel is voor het vormen van een eigen identiteit en het bevorderen van cultureel bewustzijn. Daarnaast dragen musea bij aan de economie door het versterken van het toeristisch aanbod en creëren ze werkgelegenheid voor zowel professionals als vrijwilligers.²³

Musea kunnen een essentiële rol spelen voor gemeenten op cultureel, economisch en sociaal vlak. Daarbij hebben grote musea vaak meer armslag om een grotere rol te spelen. Naast het vertellen van het verhaal en het beheren van het lokale erfgoed, vervullen kleine musea die volledig door vrijwilligers worden gerund, vaak een belangrijke sociale functie binnen de gemeenschap. Voor de vrijwilligers zelf bieden deze instellingen een waardevolle plek voor sociale interactie en persoonlijke ontwikkeling. Het museum fungeert als ontmoetingsplaats waar vrijwilligers een vriendenkring en sociaal netwerk opbouwen, wat bijdraagt aan het voorkomen van eenzaamheid en het versterken van de sociale cohesie.²⁴

Vrijwilligers voelen vaak een sterke persoonlijke betrokkenheid bij het museum en blijven er jarenlang actief, wat duidt op een wederzijdse waardevolle relatie tussen het museum en de vrijwilligers.²⁵ Deze langdurige inzet draagt niet alleen bij aan het behoud van cultureel erfgoed, maar versterkt ook de band tussen het museum en de lokale gemeenschap. Bovendien zien musea het als hun maatschappelijke opdracht om vrijwilligers een plaats in de organisatie te geven, wat bijdraagt aan de maatschappelijke betrokkenheid en participatie van verschillende doelgroepen.²⁶ Dit benadrukt het belang van kleine vrijwilligersmusea als platform voor zowel culturele als sociale doeleinden binnen de samenleving.

²² Rijksoverheid. Versie 14.11.2024 <www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/erfgoed/zorg-voor-cultureel-erfgoed/zorg-voor-roerend-erfgoed#:~:text=Ook%20voert%20de%20RCE%20wet,helpt%20beheer%20van%20de%20Rijkscollectie.>

²³ Museumvereniging. Versie 14.11.2024 <<https://museumvereniging.nl/kennisbank/musea-en-vrijwilligers/>>

²⁴ Het museum als vrijwilligersorganisatie. Versie 12.02.2025 <https://www.movisie.nl/sites/default/files/publication-attachment/Het%20museum%20als%20vrijwilligersorganisatie%20%5BMOV-221727-0.3%5D.pdf?utm_source=chatgpt.com>

²⁵ Handleiding voor vrijwilligersbeleid in musea. Versie 12.02.2025 <<https://museumconsulenten.nl/wp-content/uploads/2020/10/Handleiding-vrijwilligersbeleid-museaMOV-ea-2016-1.pdf>>

²⁶ Vrijwilligers pijper onder de musea. Versie 12.02.2025 <https://museumconsulenten.nl/wp-content/uploads/2020/10/Vrijwilligers-pijler-onder-de-musea-MOV-ea-2016.pdf?utm_source=chatgpt.com>

3.2. Belang ondersteuning musea

Het belang van musea in het bewaren van cultureel erfgoed, het doorgeven van kennis aan toekomstige generaties, en hun rol in educatie, gemeenschapsvorming en toerisme wordt breed erkend. Zo benadrukt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) dat musea bijdragen aan de instandhouding en zichtbaarheid van belangrijk cultureel erfgoed, wat kenmerkend is voor kleine musea.²⁷ De museumvereniging geeft aan dat musea maatschappelijk en economisch van grote toegevoegde waarde zijn. Musea zorgen voor toegankelijkheid van cultuur, beschermen ons bijzondere erfgoed, tonen onze toekomst en verleden. Musea brengen mensen samen en zijn plekken voor educatie en inspiratie.²⁸

Redenen voor een gemeente om musea te ondersteunen zijn:

- **Culturele en economische waarde**
Musea trekken grote aantallen bezoekers, wat niet alleen bijdraagt aan de culturele beleving, maar ook een economische impuls geeft door toerisme, horeca en lokale bedrijvigheid te stimuleren.
- **Toonaangevend erfgoedbeheer**
Musea bezitten en beheren collecties van regionaal, nationaal en zelfs internationaal belang. Structurele steun zorgt voor continuïteit in het beheer, behoud en de presentatie van dit erfgoed.
- **Educatieve impact en versterking van de gemeenschap**
Musea hebben een sterke focus op educatie, participatie en gemeenschapsactiviteiten. Ze bieden educatieve programma's, tentoonstellingen en samenwerkingen die een positieve impact hebben op de gemeenschap.
- **Vergroting van culturele zichtbaarheid**
Musea kunnen door hun omvang en reputatie een gemeente op de culturele kaart zetten. Structurele financiering ondersteunt musea in het ontwikkelen van toonaangevende programma's en innovatieve projecten.
- **Behoud van lokale identiteit en tradities**
Musea spelen een belangrijke rol in het behouden en versterken van de lokale identiteit en tradities. Projectmatige steun kan bijdragen aan de ontsluiting van dit erfgoed en aan initiatieven die de gemeenschap betrekken bij het museum.
- **Stimulering van innovatie en samenwerking**
Projectmatige financiering kan worden ingezet om musea te helpen innoveren, samenwerkingsverbanden aan te gaan en nieuwe doelgroepen te bereiken. Dit biedt hen de kans om hun maatschappelijke rol te versterken zonder structurele afhankelijkheid van subsidies.

²⁷ Museumvereniging Talking Points. Versie 08.05.2025 <<https://museumvereniging.nl/talking-points/>>

²⁸ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Versie 18.11.2024 <www.cultureelerfgoed.nl/>

- **Toegankelijkheid en educatieve versterking:** Met projectmatige middelen kunnen deze musea educatieve activiteiten ontwikkelen, hun publieksbereik vergroten en zorgen voor bredere toegankelijkheid van hun collecties en verhalen.

3.3. Museumcijfers

De museumvereniging presenteert jaarlijks de museumcijfers, wat inzicht geeft in de toekomstbestendigheid van de sector. De data wordt jaarlijks verzameld via het Museum Analyse Systeem (Museana) en op onderdelen aangevuld door Stichting Museumkaart. In de publicatie van de museumcijfers staan de cijfers van de 475 leden van de Museumvereniging in 2023.²⁹

De museumcijfers van 2023 laten zien dat er in totaal 30,9 miljoen museumbezoeken waren. Dit bevestigt het brede maatschappelijke draagvlak voor de museumsector. Bovendien was 2023 het eerste jaar sinds de coronacrisis waarin musea weer volledig toegankelijk waren voor het publiek. Toch is er reden tot zorg. Het herstel van de sector is fragiel en lijkt zich voornamelijk te concentreren bij de grotere musea. Kleine en middelgrote musea hebben het aanzienlijk moeilijker: zij ontvingen in 2023 respectievelijk 33% en 18% minder bezoekers dan in 2019. Dit wijst erop dat hun herstel trager verloopt. De vooruitzichten zijn zorgelijk, aangezien juist deze musea extra onder druk komen te staan door de aangekondigde lastenverzwaringen, zoals hogere energierekeningen. Voor veel van hen, die grotendeels of volledig draaien op vrijwilligers, is de rek er volledig uit.

In het document de museumcijfers zijn ook museumtrends benoemd die te zien waren in 2023 en door de Museumvereniging zijn gesignaleerd. Hieronder zullen we deze kort bespreken.

Algemene trends

- In 2023 bezochten 30,9 miljoen mensen de 475 musea die zijn aangesloten bij de Museumvereniging, waarvan 23 miljoen Nederlanders en 8 miljoen buitenlandse bezoekers.
- Het totaal aantal museumbezoeken ligt nog onder het niveau van 2019, met name vanwege het trage herstel van buitenlandse bezoekers.
- Schoolbezoeken zijn toegenomen maar nog niet volledig hersteld van de coronaperiode. In 2019 waren er 91 schoolbezoeken per 100 leerlingen, terwijl dat in 2023 slechts 66 was.
- De Museumkaart blijft populair met een recordaantal van 1,44 miljoen kaarthouders, goed voor 31% van alle museumbezoeken.
- De totale omzet van musea bedroeg €1,26 miljard, waarvan 49% uit eigen inkomsten en 51% uit overheidssubsidies.

²⁹ Museumvereniging. Versie 10.02.2025 <<https://museumvereniging.nl/over-ons/beleidsplannen-jaarverslagen/museumcijfers-2023/>>

- Verdeling van subsidies:
 - Het Rijk draagt in euro's de meeste subsidie bij (48%).
 - Gemeenten zijn voor 56% van de musea de belangrijkste financier.

Trends grote musea

- Grote musea herstellen sneller van de coronacrisis dan kleine en middelgrote musea, mede door een sterkere toename van het aantal bezoekers (+35% ten opzichte van 2022).
- Ze weten beter de weg te vinden naar subsidies voor digitalisering en hebben gemiddeld een groter percentage van hun collectie online toegankelijk.
- Grote musea trekken relatief veel buitenlandse bezoekers, wat bijdraagt aan hun financiële herstel.
- Ondanks een omzetstijging eindigde 53% van de grote musea in 2023 met een negatief bedrijfsresultaat.

Trends middelgrote en kleine musea

- Kleine en middelgrote musea hebben het moeilijker met herstel: kleine musea ontvingen 33% minder bezoekers dan in 2019 en middelgrote musea 18% minder.
- Vrijwilligers spelen een cruciale rol: gemiddeld wordt 46% van het werk in musea uitgevoerd door vrijwilligers, met een geschatte vervangingswaarde tussen €66 miljoen en €123 miljoen.
- De financiële situatie is zorgelijk: de eigen inkomsten van kleine musea liggen 12% lager dan in 2019, terwijl grote musea juist een toename zagen.
- Kleine en middelgrote musea organiseerden in 2023 minder tijdelijke tentoonstellingen dan voorheen, wat wijst op financiële en organisatorische uitdagingen.
- Lastenverzwaringen vormen een bedreiging voor deze musea, vooral omdat ze vaak afhankelijk zijn van gemeentelijke subsidies en vrijwilligers.

3.4. Benchmark financiën

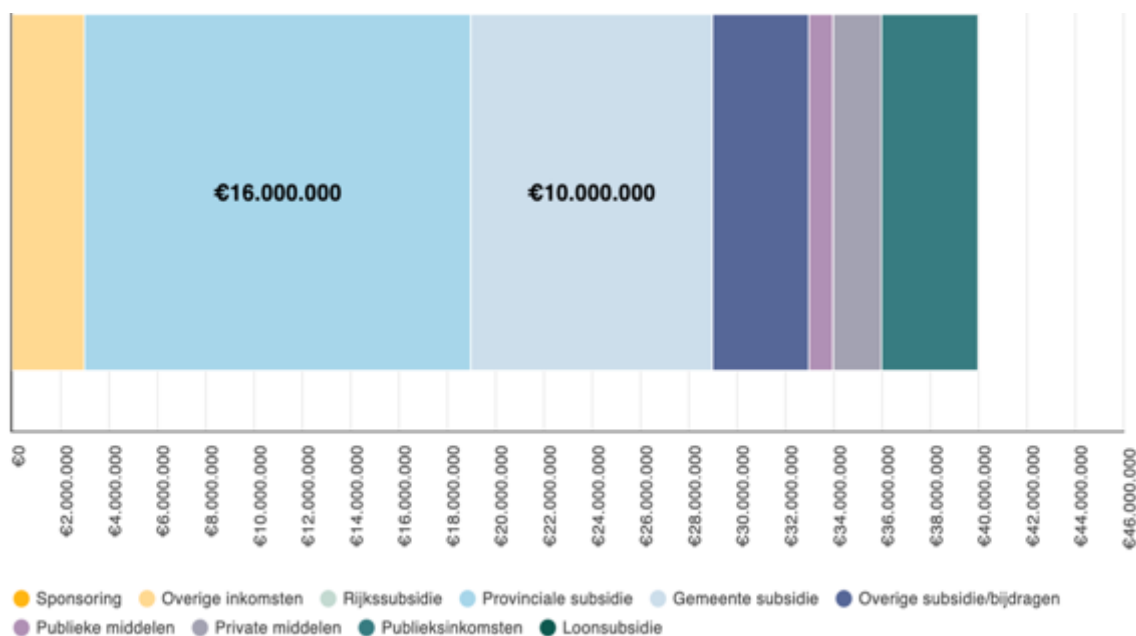
Bij het opstellen van deze benchmark over de financiën van musea is gebruikgemaakt van diverse bronnen om een nauwkeurig en representatief beeld van de museumsector te schetsen. De Erfgoedmonitor en de Museumcijfers van de Museumvereniging vormen hierbij belangrijke fundamenten, aangezien zij uitgebreide en actuele data verschaffen over ontwikkelingen binnen de sector. Daarnaast zijn de eigen websites van musea geraadpleegd, met name de gegevens die zij als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) openbaar maken.

In dit hoofdstuk wordt duidelijk dat er in Nederland een grote diversiteit aan musea bestaat. Elk museum heeft daarbij een unieke relatie met de gemeente, die vaak historisch is

gegroeid en niet altijd even logisch te beargumenteren is. Een belangrijk onderscheid is tussen musea die een gemeentelijke collectie beheren en musea zonder gemeentelijke collectie. Wanneer een museum het beheer voert over een gemeentelijke collectie, is het vanuit de Erfgoedwet vanzelfsprekend dat de gemeente financiële ondersteuning biedt. Dit stelt het museum in staat om de collectie te behouden, te beheren en toegankelijk te maken voor het publiek. Daarnaast zijn er musea zonder gemeentelijke collectie die toch door de gemeente worden ondersteund. Deze steun kan verschillende vormen aannemen, zoals het beschikbaar stellen van een pand, het verstrekken van subsidie of het toekennen van projectfinanciering. De motieven hiervoor kunnen variëren en zijn vaak afhankelijk van de maatschappelijke en culturele waarde die het museum voor de gemeente heeft. Ondanks de diversiteit trachten wij hieronder toch een beeld te schetsen van de financiën binnen musea.

Cijfers musea in Limburg in 2022

In onderstaande tabel is te zien dat de 31 gemeenten in de provincie Limburg (afgerond) in 2022 zo'n € 10 miljoen gaven aan subsidies aan de musea. De grootste bron van inkomsten van musea vormen de subsidies. Hieronder vallen directe subsidies ten behoeve van instellingen die behoren tot de provinciale musea en gemeentelijke musea en/of via gemeentelijke subsidies ondersteunde musea. Daarnaast is het voor musea mogelijk om overige subsidies en bijdragen uit private en publieke fondsen te ontvangen, zoals voor tentoonstellingen en projecten, geldwervende acties te ondernemen, goede doelen aan te schrijven en sponsors en vrienden te werven.

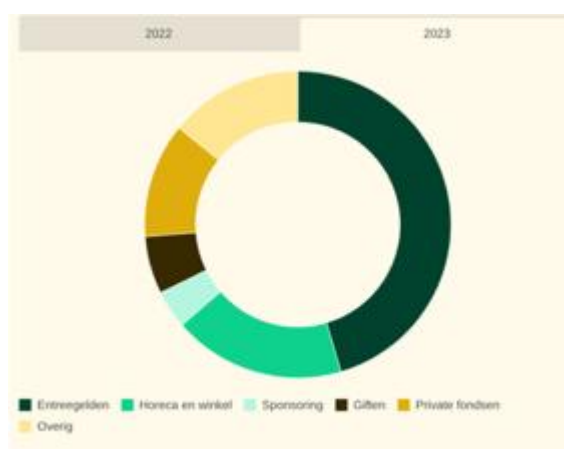

CBS, Museumvereniging en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed | De Erfgoedmonitor | 2022

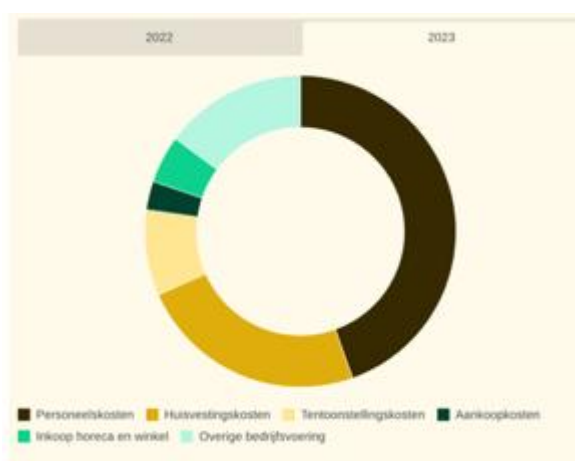
Afbeelding Museummonitor 2022³⁰

³⁰ De erfgoedmonitor 2022. Versie 12.02.2025 <<https://erfgoedmonitor.cultureelerfgoed.nl/uitgelicht/Erfgoedcijfers-2022/34>>

In onderstaande tabel zijn de eigen inkomsten te zien, dit zijn inkomsten uit entreegelden (43%), de horeca en winkel (18%), sponsoring (4%), private fondsen (12%), vrienden en andere giften.³¹

In onderstaande tabel is te zien dat de ontwikkeling van de kosten over een langere periode (vanaf 2019) vooral ligt bij de personeels- en huisvestingskosten, respectievelijk met 23% en 20% sinds 2019. De overige kosten bestaan onder andere uit bedrijfskosten (15%), tentoonstellingskosten (9%) en aankopen (3%).

In 2023 stijgt de omzet van musea met € 99 miljoen naar € 1,258 miljard en stijgen de kosten met € 85 miljoen naar € 1,276 miljard. Gezamenlijk komen de musea uit op een negatief bedrijfsresultaat van -/- € 18 miljoen (€ 38.000 per museum). In elke grootteklasse wordt gemiddeld een negatief bedrijfsresultaat geboekt in 2023. De grote musea boekten in 2022 gemiddeld nog een positief resultaat, maar in 2023 eindigt ook deze groep in de rode cijfers. De middelkleine musea vallen op met een gemiddeld negatief bedrijfsresultaat van € 97.000 – dit resultaat is wel iets minder negatief dan in 2022 toen het nog om € 99.000 ging. In 2023 eindigt 47% van de musea in de rode cijfers.

³¹ Museumcijfers. Versie 12.02.2025 <<https://museumvereniging.nl/over-ons/beleidsplannen-jaarverslagen/museumcijfers-2023/>>

Subsidieverstrekking vanuit gemeentes in Limburg

De hoogte van de ontvangen subsidies voor musea varieert sterk, zowel tussen verschillende gemeenten als tussen de musea zelf. Dit maakt een directe vergelijking tussen musea complex. Om een beeld te schetsen van de diversiteit in gemeentelijke financiële ondersteuning van musea, hebben we in onderstaande tabel een aantal musea in Limburg opgenomen die qua omvang vergelijkbaar zijn met de musea in Maasgouw. De tabel laat zien dat de ontvangen subsidies sterk uiteenlopen. Zoals eerder vermeld, spelen ook in dit overzicht historische afspraken en huurkosten een belangrijke rol bij de hoogte van de subsidies.

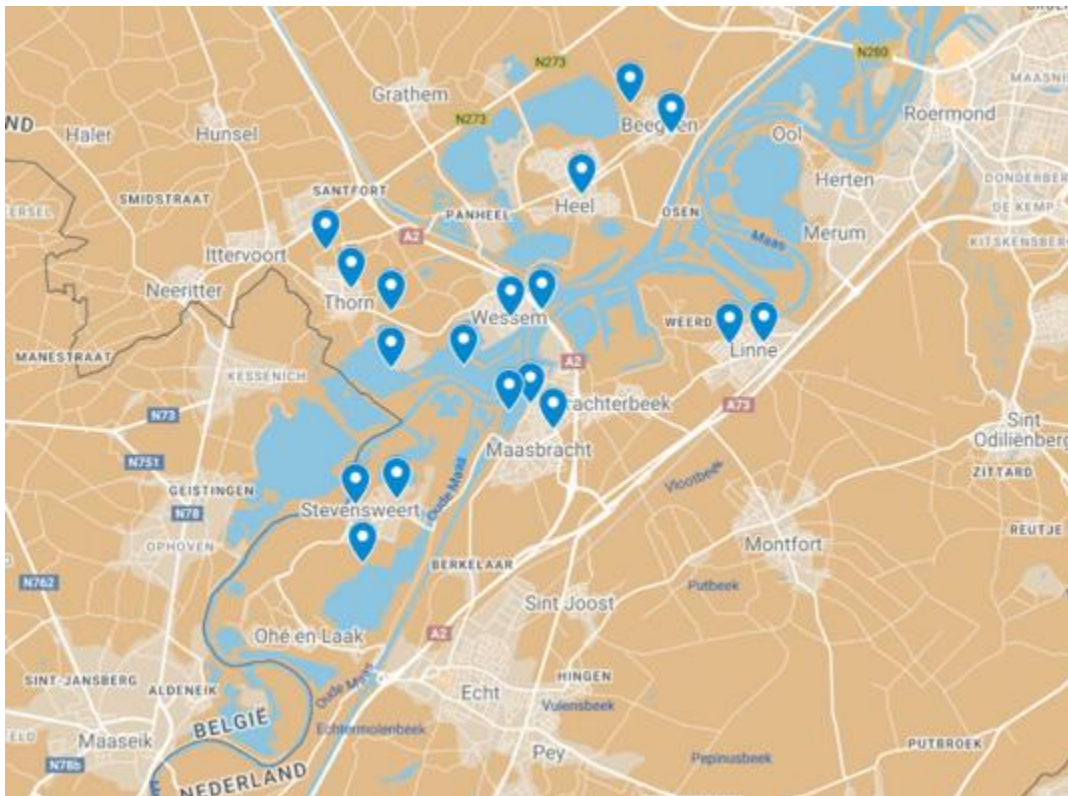
Musea in Limburg	Aantal bezoekers	Aantal medewerkers/ vrijwilligers	Subsidie gemeente	Totale omzet
Keramiek Museum Tegelen	9.256	5/ 75	€ 206.000	€ 340.000
Limburgs Schutterij Museum	8.000	1/ 75	€ 39.000	€ 114.000
Museum Valkenburg	13.205	0 / 56	€ 48.478	€ 203.446
Museum de Kantfabriek	11.072	0/ 135	€ 23.755	€ 91.240
Museum Venray	2.035	1/ 40	€ 113.800	€ 131.800

4. Culturele veld gemeente Maasgouw

4.1. Kunst- en erfgoedlocaties in Maasgouw

In de gemeente Maasgouw zijn tal van kunst- en erfgoedlocaties te bezoeken. Veel van deze plekken beheren collecties, maar vallen niet onder de formele definitie van een museum. Een belangrijk deel van het erfgoed is religieus van aard. Bezoekers kunnen onder meer terecht in de Abdijkerk van Thorn, de twee Martinuskerken in Linne en Beegden, de Gertrudiskerk in Maasbracht en de historische Stephanuskerk in Stevensweert. Ook de Kapel onder de Linde in Thorn en het Kloosterdorp in Heel zijn bijzondere plekken waar religieuze geschiedenis tastbaar is.

Daarnaast speelt de rivier de Maas, met de Maasplassen, een centrale rol in het culturele landschap. Baggervondsten uit deze regio hebben de collecties van de drie musea verrijkt en bieden inzicht in het Romeinse leven langs de Maas, waaronder een uniek grafveld met meer dan 350 graven in het buitengebied van Stevensweert. Ten slotte zijn ook de scheepvaart, grindwinning en de sluizen van het Julianakanaal onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van de gemeente. Rondvaarten, historische havens en de verhalen rond het schepenkerkhof in Maasbracht vormen belangrijke erfgoedervaringen voor bezoekers.

4.2. Musea betrokken bij de weging

De gemeente Maasgouw heeft drie musea waar het lokale verhaal tastbaar wordt gemaakt aan de hand van objecten, collecties en presentaties. Het gaat om het Maas

Binnenvaartmuseum in Maasbracht, Museum Thorn en Streekmuseum Stevensweert/Ohé en Laak. Elk museum belicht een uniek aspect van de lokale geschiedenis: de scheepvaart op de Maas, het religieuze erfgoed van het Stift en de vestinggeschiedenis van Stevensweert. Samen geven zij een rijkgeschakeerd beeld van de cultuurhistorie van Maasgouw. In *bijlage 1* is per museum uitgebreide informatie opgenomen over de organisatie en hun collectie.

1. Maas Binnenvaartmuseum

Het Maas Binnenvaartmuseum in Maasbracht vertelt het verhaal van de binnenvaart en haar centrale rol in de ontwikkeling van deze Limburgse havenplaats. Waar Maasbracht ooit een agrarisch dorp was, groeide het – mede door de mijnbouw en grindwinning – uit tot de grootste binnenhaven van Nederland. In het museum maak je kennis met de geschiedenis, techniek en sociale kant van de binnenvaart, met bijzondere aandacht voor de Limburgse Maas en de grindindustrie. De collectie bestaat uit ruim 4.000 objecten en foto's, waaronder scheepsmodellen, werktuigen, kaarten en tekeningen. Het museum wordt volledig gerund door 34 vrijwilligers en is aangesloten bij het Museumregister.

2. Museum Thorn

Museum Thorn bevindt zich in het hart van het beroemde witte stadje en vertelt het unieke verhaal van het voormalige adellijke vrouwenstift dat Thorn eeuwenlang bestuurde. In het museum ontdek je hoe Thorn zich ontwikkelde tot een miniatuurvorstendom onder leiding van een abdis en twintig adellijke dames. De collectie, met ruim 1.600 objecten, omvat onder meer archeologische vondsten, kunst, religieuze voorwerpen en historische documenten die de rijke geschiedenis van Thorn tot leven brengen. Museum Thorn is opgenomen in het Museumregister, werkt volledig met vrijwilligers en ontvangt jaarlijks circa 9.000 bezoekers.

3. Streekmuseum Stevensweert

Streekmuseum Stevensweert / Ohé en Laak vertelt het rijke verleden van het Eiland in de Maas, een strategisch gelegen gebied in Midden-Limburg. In het museum ontdek je verhalen over de Spaanse vestingwerken uit de Tachtigjarige Oorlog, het verdwenen kasteel Walburg en het dagelijks leven in de regio door de eeuwen heen. De collectie omvat circa 2.000 objecten, waaronder archeologische vondsten, historische gebruiksvoorwerpen, munten en prenten. Een maquette van de vestingstad vormt een van de blikvangers. Het museum wordt volledig gerund door vrijwilligers en ontvangt jaarlijks zo'n 2.500 betalende bezoekers en 1.500 bezoekers die bij speciale gelegenheden gratis entree hebben. Het is aangesloten bij het Museumregister en actief in erfgoedbehoud en regionale samenwerking.

5. Museumkader

Als drager van het beleid in de museumvisie, zal er in dit hoofdstuk door middel van een objectief en meetbaar museumkader gekeken worden naar de huidige situatie van de drie musea. Met dit kader kunnen de verschillende museale taken worden gewogen aan de hand van professionele normen binnen de sector.

5.1. Museumkader

Het museumkader geeft een beeld van de performance van het museum en duidt de kracht en de risico's die van toepassing zijn op een museum. Het kader bestaat uit vier onderlinge elementen, die elk een aantal succesfactoren of criteria kennen en die met elkaar in balans dienen te zijn om te kunnen spreken van een succesvolle culturele instelling met een stevig bedrijfsmatig fundament.

Het kader onderscheidt de volgende elementen:

1. Museale kracht

De mate waarin het museum een sterke inhoudelijke basis heeft en zijn collectie op een professionele en duurzame manier beheert en presenteert. Dit omvat de erkenning als museum, de aanwezigheid van beleidsdocumenten, de digitale toegankelijkheid van de collectie en de manier waarop kennis wordt vastgelegd en gedeeld. Daarnaast speelt de uniciteit van de collectie een rol en de relatie met de historie van Maasgouw. Ook het behoud en beheer van de collectie is een essentieel aspect, waarbij depotvoorzieningen en de fysieke staat van de objecten worden meegewogen.

2. Publiekskracht

De mate waarin het museum een breed publiek bereikt, de diversiteit aan producten die worden aangeboden, de manier waarop specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld onderwijs, wijken, leeftijdsgroepen) worden aangesproken en de gelegenheid krijgen om te participeren in nieuwe projecten, doorgaande lijnen in het cultuuraanbod (verbreding of verdieping) en het innoverende karakter van het activiteitenaanbod.

3. Samenwerkingskracht

De mate waarin het museum samenwerking weet te organiseren met stakeholders (brede zin van het woord: bezoekers, andere culturele instellingen in de stad, de gemeente, de regio, landelijk, etc.), publieke organisatie (provincie, gemeente, onderwijs), het bedrijfsleven, etc.) en dat weet te vertalen in haar dienstverlening en manier van werken. Samenwerking wordt daarbij ingezet als middel om op de andere krachten te excelleren en dienstverlening van het museum te versterken. Met de samenwerkingskracht wordt ook uitvoering gegeven aan de gemeentelijke cultuurvisie.

4. Bedrijfskracht

De mate waarin de bedrijfsvoering en organisatie van het museum op orde zijn en faciliterend zijn ten opzichte van de andere krachten. Onderdelen waarnaar wordt

gekeken bij dit element zijn: financiële positie, governance, organisatie, personeel, vrijwilligers, bedrijfsvoering, huisvesting en risico's.

5.2. De weging per instelling

Voor het opstellen van de museumvisie is het museumkader toegepast als toetsing op de huidige situatie van de drie musea in de gemeente Maasgouw. De musea kunnen per element uitkomen op: basisniveau, voldoende ontwikkeld of uitstekend.

Basisniveau

Het museum heeft een museale basis, maar er is nog veel ruimte voor verdere ontwikkeling en verbetering.

Voldoende ontwikkeld

Het museum functioneert op een goed niveau, met enkele sterke punten, maar kan op bepaalde vlakken nog verder professionaliseren.

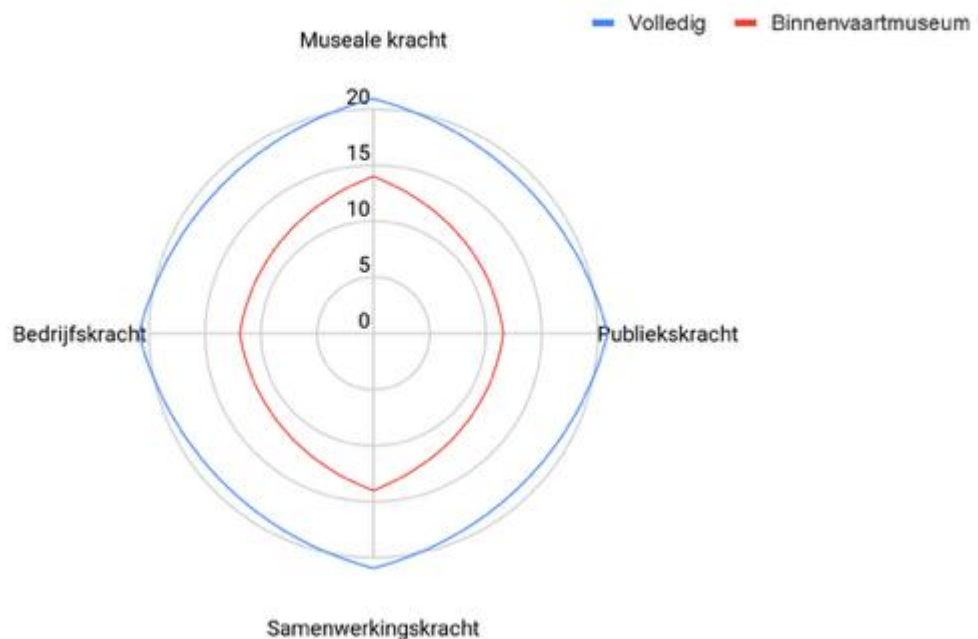
Uitstekend

Het museum functioneert als een professioneel instituut en voldoet aan de hoge museumnormen.

In deze paragraaf worden de wegingen per museum besproken. De weging op de vier onderdelen van het museumkader zijn grafisch te zien door middel van een radardiagram. Hierin is de weging van het museum (**rode** lijn) afgezet tegen het maximale potentieel binnen het kader (**blauwe** lijn).

5.2.1. Het Maas Binnenvaartmuseum

Binnenvaartmuseum

Museale kracht

De museale kracht van het Maas Binnenvaartmuseum is op dit moment *voldoende ontwikkeld*. Het museum is geregistreerd in het Museumregister en houder van de Museumkaart. Het museum beschikt over een compact meerjarenbeleidsplan (2021–2025), een meerjarenbegroting, een actieplan en een collectieplan. Hierin is vastgelegd dat het museum zich in een fase van bestendiging bevindt, met meer aandacht voor verzamelbeleid en registratie. De website biedt informatie over publieksactiviteiten, faciliteiten, openingstijden, vrijwilligers en de organisatie. De collectie wordt op hoofdlijnen en per onderwerp beschreven. De collectie-informatie wordt beheerd in Memorix Maior, dit registratiesysteem wordt ondersteund door het Huis voor de Kunsten in Roermond. In het registratiesysteem staan basisgegevens zoals objectnummer, objectnaam, aantal onderdelen, beschrijving, wijze en datum van verwerving, herkomst en standplaats. In 2026 zal het museum overgaan van Memorix Maior naar Kleksi. Met het digitaal fotograferen van de collectie is begonnen. Topstukken zijn onder andere het model van de kolentip, bepalend voor de ontwikkeling en het aanzicht van Maasbracht, en een maquette van het scheepskerkhof van 1944. De collectie wordt beschermd tegen stof door vitrines en tegen licht door objectwisselingen en monitoring van belichting en klimaat.

Publiekskracht

De publiekskracht van het Maas Binnenvaartmuseum is op dit moment op *basisniveau*. Het museum heeft de vaste presentatie vernieuwd en meer aandacht besteed aan tekst en programmering voor families met kinderen. Er is onder andere een tentoonstelling over grind- en fossielenvondsten met speciaal aanbod voor kinderen. Daarnaast zijn verhalen

gepresenteerd over schippersfamilies en het scheepskerkhof uit de Tweede Wereldoorlog, een sterk historisch verhaal uit Maasbracht. Het aantal bezoekers van het museum is relatief laag. In 2024 ontving het museum 2.904 bezoekers, waarvan 704 Museumkaarthouders en 600 via de rondvaartboten. Bezoekers maken ook gebruik van een combiticket voor meerdere musea in Maasgouw en omgeving. Daarnaast beheert het museum de Tjalk "Nooit Volmaakt", die bezoekers een indruk geeft van het leven op een schip in vroeger tijden.

Samenwerkingskracht

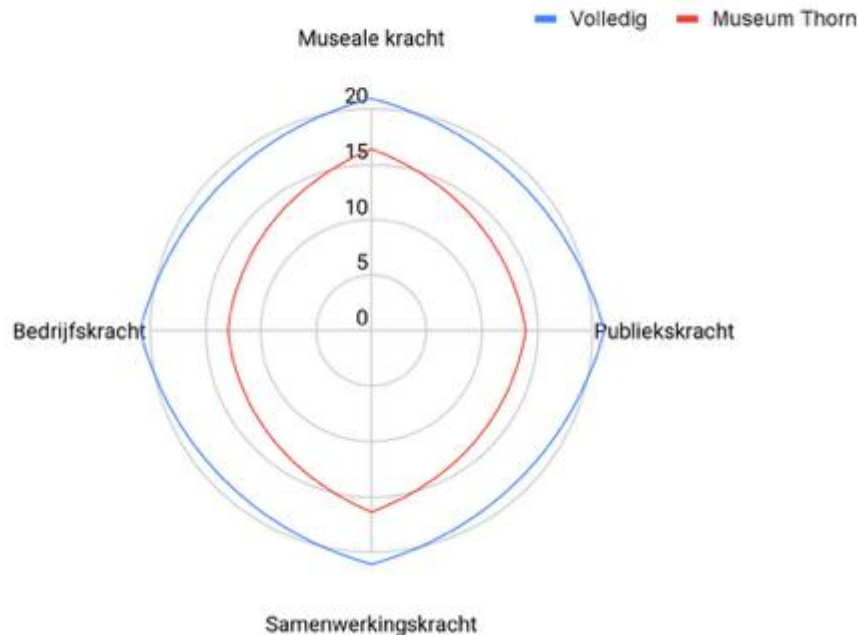
De samenwerkingskracht van het Maas Binnenvaartmuseum is op dit moment voldoende ontwikkeld. Het museum heeft een trouwe achterban onder de schippers en fungeert als ontmoetingsplek voor vrijwilligers en andere betrokkenen. In samenwerking met het schippersonderwijs stelt het museum ruimte beschikbaar voor een lokale opleiding tot matroos op de binnenvaart. Daarnaast is, in samenwerking met leerkrachten, een educatief project opgezet om scholieren kennis te laten maken met de techniek en praktijk van de binnenvaart. Er zijn de afgelopen twee jaar ongeveer 200 kinderen op bezoek geweest in het museum. Zo hebben kinderen op school een sluis ontworpen en hebben ze in het museum aan de hand van een model de werking van een sluis gezien. Het museum heeft in tegenstelling tot de andere musea een eigen mooie ruimte met een beperkte horeca waardoor ze groepen en partners kunnen ontvangen. Ze werken samen met enkele schippers organisaties, lokale opleiding tot matroos op de binnenvaart en met een eigen vriendenstichting en sponsors als lokale ontgrindingbedrijven en scheepswerven. Het museum werkt daarnaast samen met andere musea in Maasgouw en in de regio en met drie Belgische musea in Maaseik (het Apotheekmuseum, het Regionaal Archeologisch Museum en de Kersschatten van Sint-Catharinakerk). Ook werken ze samen met Museum van de Vrouw in Echt om een gezamenlijke wisseltentoonstelling te maken.

Bedrijfskracht

De bedrijfskracht van het Maas Binnenvaartmuseum is op dit moment op *basisniveau*. De financiële positie van het museum is goed. De vermogenspositie en solvabiliteit (0,96) zijn ruim voldoende om risico's op te vangen. Er is bewust gekozen om vermogen aan te houden vanwege de afhankelijkheid van de verhuurder van de huidige locatie en pand. De exploitatie is een aandachtspunt; 2023 sloot af met een klein tekort (-/- € 1.821) en voor 2024 en 2025 zijn grotere tekorten begroot. De subsidieafhankelijkheid bedraagt circa 50–55%; de eigen verdien capaciteit is circa 45%. Het museum kent drie stichtingen met een gezamenlijk vrijwilligersbestuur en een raad van toezicht. De stichtingen beschikken over een ANBI-status en hanteren de Ethische Code voor Musea. Het vrijwilligersbestand omvat 34 personen, voornamelijk gidsen en gastheren/-vrouwen. Het museum kent geen professionele krachten en is sterk afhankelijk van enkele vrijwilligers. De bedrijfsvoering is beperkt ontwikkeld; ICT-systemen en PR&M zijn nauwelijks geborgd. Huisvestingslasten vormen een groot deel (56%) van de lasten; stijging wordt verwacht. Risico's en beheersmaatregelen zijn niet opgenomen in begrotingen en beleidsdocumenten.

5.2.2. Museum Thorn

Museum Thorn

Museale kracht

De museale kracht van Museum Thorn is op dit moment *voldoende ontwikkeld*. Het museum is geregistreerd en houder van de Museumkaart. Het museum beschikt over een beleidsplan (2020–2025) waarin bijna alle museale taken en een korte beschrijving van de collectie zijn opgenomen. Een zelfstandig collectieplan ontbreekt. Museum Thorn zet in op het versterken van zijn positie als vertrekpunt voor bezoekers om Thorn te ontdekken, waarderen en begrijpen. Op de website biedt het museum bezoekersinformatie, verhalen over Thorn, huidige tentoonstellingen en een overzicht van eerdere expositie. De collectie is online ontsloten met beschrijvingen, herkomst, foto's en standplaats. De collectiepagina is echter minder goed vindbaar voor algemene bezoekers. De collectie omvat historische stukken over het Stift, archeologische bodenvondsten, het muziekleven en een bijzondere maquette van Thorn. Daarnaast bezit het museum een kleine kunstcollectie. Vrijwilligers beheren de collectie, maar er is beperkte fysieke opslagruimte en geen beschreven beleid voor beheer.

Publiekskracht

De publiekskracht van Museum Thorn is op dit moment *voldoende ontwikkeld*. Het museum biedt een vaste expositie en ruimte voor wisseltentoonstellingen. Het tentoonstellingsprogramma is deels gebaseerd op de unieke geschiedenis van Thorn en biedt daarnaast ruimte voor contemporaine kunst die hiermee verbonden is. Hoewel het museum een aantrekkelijk tentoonstellingsprogramma biedt, vertelt de vaste presentatie nog weinig verhaal; verbetering is gewenst. In het beleidsplan is vastgelegd dat wordt ingezet op vergroting van de regionale, nationale en internationale bekendheid om het

bezoekersaantal structureel te laten groeien. De impact van deze inspanningen is redelijk, met veel potentie voor verdere ontwikkeling. Er wordt actief gewerkt aan online zichtbaarheid, ondersteund door een online- en merkstrategie. Het museum ontvangt circa 9.000 bezoekers per jaar, daarnaast hebben ze ook online grote aantallen bezoekers die geïnteresseerd zijn in de verhalen over de bijzondere historie van Thorn. In de wisseltentoonstellingen is speciaal programma-aanbod ontwikkeld voor kinderen, scholen en families. In de vaste presentatie is een speurtocht opgenomen.

Samenwerkingskracht

De samenwerkingskracht van Museum Thorn is op dit moment *voldoende ontwikkeld*. Museum Thorn werkt aan een grotere zichtbaarheid voor toeristen om de potentie van een groter bezoekersaantal te realiseren. Het museum is daarbij gebonden aan de beperkingen van het beschermd dorpsgezicht van Thorn. Er is een plan opgesteld om te verhuizen naar een zichtbaarder locatie op hetzelfde plein, maar dit heeft nog geen goedkeuring van de gemeente gekregen. Het museum zoekt samenwerking met de kerk, die circa 20.000 bezoekers per jaar ontvangt. Door de verwevenheid van de historische verhalen is er een wens tot meer inhoudelijke integratie en samenwerking op het gebied van de museale werking tussen de Abdijkerk en het museum. Dit geeft grote inhoudelijke en publieke kansen. Het museum huisvest de VVV aan de eigen balie en onderhoudt een goede samenwerking. Daarnaast heeft het museum, in samenwerking met andere musea en de historische kernen in de gemeente Maasgouw, een erfgoed-app ontwikkeld. Het museum ziet het belang van samenwerking en is ervan overtuigd dat een samenwerkingsverband tussen musea, heemkundeverenigingen en de gemeente ervoor kan zorgen dat zowel fysieke als digitale bezoekers het museum beter weten te vinden.

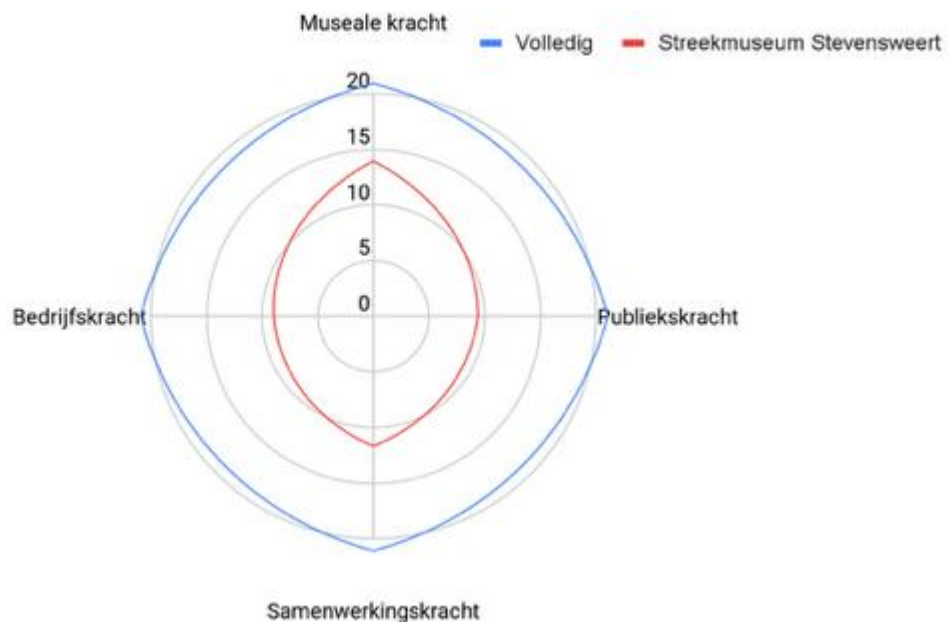
Bedrijfskracht

De bedrijfskracht van Museum Thorn is op dit moment op *basisniveau*. De financiële positie van Museum Thorn is goed. Hierbij geeft het museum aan dat de benodigde investeringen in de planning staan. Zoals de restauratie/renovatie van het Panorama van Thorn door Frans van den Berg en de investeringen in het museum indien een nieuwe huisvesting wordt betrokken. De vermogenspositie en solvabiliteit (0,86) zijn ruim voldoende om risico's op te vangen. Mogelijk is er relatief veel vermogen op de bank, dat ten gunste van het museum kan worden ingezet. Het museum heeft voldoende kapitaal om investeringen te doen. De exploitatiebegroting is structureel sluitend. Het boekjaar 2022 sloot af met een negatief resultaat (-/- € 5.898), 2023 met een positief resultaat (€ 1.163); meerjarig is een positief beeld zichtbaar. De subsidieafhankelijkheid bedraagt circa 71%, de eigen verdien capaciteit circa 30%. Het museum is een stichting met een vrijwillig bestuur van vier leden en onderschrijft de Governance Code Cultuur. De exploitatie wordt volledig door vrijwilligers uitgevoerd. De organisatiestructuur bestaat uit een bestuur, een team gastheren/-vrouwen en een team tentoonstellingen en collectievorming. Er wordt geïnvesteerd in marketing, PR en communicatie. Museum Thorn is gevestigd in een rijksmonument en huurt het pand van

de gemeente Maasgouw. De inrichting en expositieruimtes zijn gedateerd; vernieuwing is opgenomen in de planning, maar is vooralsnog kostbaar. Plannen voor uitbreiding of verhuizing zijn nog niet gerealiseerd. Er zijn door het museum verschillende plannen gemaakt in samenwerking met de gemeente, maar tijdens COVID-19 is de koers van de gemeente verandert. Het museum is nu zelfstandig bezig om de mogelijkheden van huisvesting in het Cultuurhuis in Thorn te verkennen. Een locatie-onafhankelijk inrichtingsplan is reeds opgesteld. Door het beschermde dorpsgezicht is vergroting van de zichtbaarheid beperkt mogelijk. De huisvestingslasten bedragen circa 28,2% van de totale lasten. Risico's en beheersmaatregelen zijn niet opgenomen in begrotingen of beleidsdocumenten.

5.2.3. Streekmuseum Stevensweert

Streekmuseum Stevensweert

Museale kracht

De museale kracht van Streekmuseum Stevensweert is op dit moment **voldoende ontwikkeld**. Het museum is geregistreerd en houder van de Museumkaart. Het museum beschikt over een beleidsplan (2022–2026) waarin alle museale taken zijn beschreven. De ambitie is gericht op uitbreiding van het vrijwilligersbestand en op bredere samenwerking. De website biedt bezoekersinformatie en verhalen; de collectie is per thema ontsloten. Thema's zijn onder andere het Pierre Cuypers-gebouw, archeologische ontgrinding vondsten, Jan van Steffenswert, de kastelen Stevensweert en Walburg, vestingwerken, munten en penningen (van o.a. Heren van de Bergh) en de beeldentuin. De collectie omvat circa 2.000 objecten, beschreven in Axiell en per thema online ontsloten, maar niet op objectniveau. Naast archeologische vondsten beschikt het museum over een bijzondere wapencollectie, een aantal maquettes en een portretcollectie. Het historische verhaal van het "eiland in de Maas" wordt ondersteund door een rijke verzameling foto's en prenten. De

depots zijn inpandig en nog niet geïsoleerd. In 2020 is na onderzoek door Stichting Restauratie Atelier Limburg (SRAL) een verbeterplan opgesteld voor preventieve conservering, waarvan adviezen zo veel mogelijk zijn geïmplementeerd.

Publiekskracht

De publiekskracht van Streekmuseum Stevensweert is op dit moment op *basisniveau*. Museum Stevensweert vertelt in de vaste presentatie het verhaal van Stevensweert en Ohé en Laak. De verhalen worden helder en aantrekkelijk gepresenteerd, ondersteund door collectie en rijk beeldmateriaal. De laagdrempelige vormgeving bereikt vooralsnog een beperkt publiek. Tot voor kort deelde het museum de balie met de VVV, maar door het vertrek van de VVV is de spontane inloop afgenomen. Ook het wegvallen van de aanmeerplaats voor de rondvaartboot heeft invloed gehad op het bezoekersaantal. De thema's zijn uitgebreid toegelicht en vooral interessant voor liefhebbers en historisch geïnteresseerden. Het museum ontvangt circa 2.500 betalende bezoekers per jaar en 1.500 bezoekers die bij speciale gelegenheden gratis entree hebben. Het museum biedt het lespakket 'Stevensweert, een ster op de grond' aan voor groep 7 en 8, gericht op de Tachtigjarige Oorlog en de vestingsgeschiedenis en heeft een speurtocht voor families.

Samenwerkingskracht

De samenwerkingskracht van Streekmuseum Stevensweert is op dit moment op *basisniveau*. Het museum neemt deel aan lokale, provinciale en nationale themadagen en evenementen. Hoewel de ruimte voor wisselexposities beperkt is, maakt het museum incidenteel gebruik van het protestantse kerkje op het plein. Afgelopen jaar werd daar een goed bezochte weekendtentoonstelling georganiseerd met gratis toegang voor de lokale bevolking. Regelmatig, bij speciale evenementen, is het museum gratis toegankelijk. Er zijn contacten met lokale scholen, waarbij oud-leraren als vrijwilligers bijdragen aan de educatie. Kinderen en jongeren tot en met 17 jaar hebben gratis toegang. Het museum werkt samen met andere musea binnen de gemeente en grensoverschrijdende regio, wat heeft geleid tot initiatieven, zoals een combiticket en de ontwikkeling van een Nederlandse en Belgische erfgoed wandel- en fietsapp.

Bedrijfskracht

De bedrijfskracht van Streekmuseum Stevensweert is op dit moment op *basisniveau*. De financiële positie van Museum Stevensweert is goed. De vermogenspositie en solvabiliteit (0,98) zijn ruim voldoende om risico's op te vangen. Bijvoorbeeld ten aanzien van het vertrek van het MFC (huurinkomsten), vanaf 2028. Mogelijk is er relatief veel vermogen op de bank dat kan worden ingezet voor het museum. Het museum heeft voldoende kapitaal voor investeringen. De exploitatiebegroting is structureel niet sluitend. De boekjaren 2022, 2023 en 2024 zijn afgesloten met een positief resultaat. In 2024 bedroeg dit € 23.580. De begrote boekjaren laten vanaf 2025 een tekort zien -/- € 6.570 in 2025 tot -/- € 8.190 in 2027. Dit betreft een aandachtspunt. De onderliggende oorzaak is voornamelijk gelegen in de

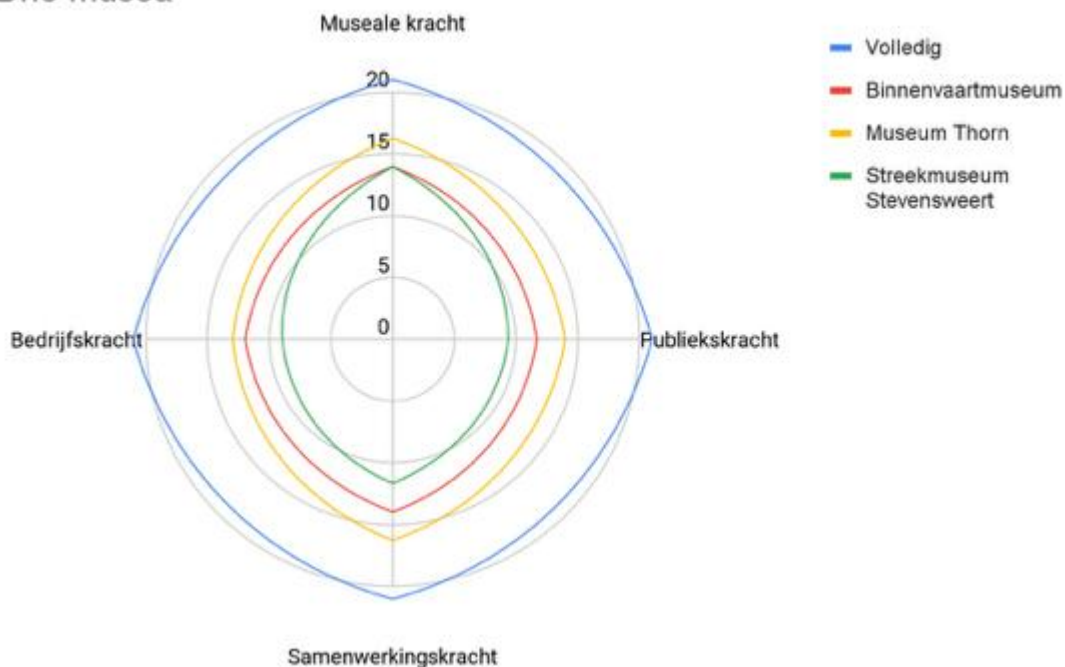
meerkosten ten aanzien van PR van het museum, vanaf 2025. Het museum heeft hier een functionaris ingehuurd om de PR-functie van het museum te versterken (€ 100 per uur voor 4 uur per week). Hiertegenover staat echter nog een beperkte stijging van de bezoekers en daarmee de inkomsten uit entreegelden. De subsidieafhankelijkheid bedraagt circa 60%, de eigen verdien capaciteit circa 40%.

Het museum kent een bestuur, maar borging van de Governance Code Cultuur is niet vastgelegd. De organisatie wordt volledig gerund door vrijwilligers, inclusief een gidsengroep; het vrijwilligersbestand is kwetsbaar. De bedrijfsvoering en PR&M zijn nog beperkt ontwikkeld. Het museum wil, zoals aangegeven, investeren in een professionele PR-functie. Het gebouw is eigendom van de gemeente en wordt door het museum gehuurd. De gemeente streeft naar een nieuw MFA, wat risico's met zich meebrengt voor inkomsten en kosten. De zichtbaarheid van het museum is beperkt door het beschermde dorpsgezicht. Risico's en beheersmaatregelen zijn niet opgenomen in begrotingen en beleidsdocumenten.

5.3. Uitkomsten weging

Nu de musea individueel zijn besproken, is het interessant om te zien hoe ze ten opzichte van elkaar hebben gescoord. In onderstaand radardiagram is dit terug te zien; hierin geeft de blauwe lijn het maximale potentieel binnen het kader aan. De rode lijnen tonen per museum de actuele score op de vier kernonderdelen van het kader.

Drie musea

Twee van de drie musea bevinden zich overwegend op basisniveau, maar laten op enkele onderdelen een hogere ontwikkelgraad zien. Dit betreffen het Binnenvaartmuseum en Streekmuseum Stevensweert. Museum Thorn wordt gewaardeerd op het niveau voldoende ontwikkeld. Alle musea beschikken over een solide museale basis en zetten stappen richting verdere professionalisering. Daarbij zijn duidelijke onderlinge verschillen zichtbaar in accenten en ontwikkelrichtingen.

Publiekskracht is bij Museum Thorn het meest ontwikkeld: het ontvangt met circa 9.000 bezoekers per jaar het grootste publiek zowel fysiek als online en werkt actief aan zichtbaarheid en promotie. Het Maas Binnenvaartmuseum en Streekmuseum Stevensweert trekken aanzienlijk minder bezoekers, hoewel ook zij inspelen op hun lokale context met thematische presentaties en programma's voor families. Onderliggende oorzaken hebben te maken met een beperkte zichtbaarheid, maar ook een beperkte ontwikkeling van een functie aangaande PR&M. We constateren dat het Museum Thorn de PR&M professioneler aanpakt dan de andere twee musea. Daarnaast profiteert Museum Thorn ook van het toeristische karakter van het plaatsje Thorn.

De museale kracht is bij het Maas Binnenvaartmuseum, Museum Thorn én Streekmuseum Stevensweert beoordeeld als voldoende ontwikkeld. Alle drie de musea zijn geregistreerd bij het Museumregister waardoor bezoekers naar binnen kunnen komen met een museumkaart. Het Binnenvaartmuseum laat inzet zien op gebied van collectiebeleid, registratie en digitalisering. Streekmuseum Stevensweert scoort hier positief door de thematische ontsluiting en implementatie van SRAL-adviezen. Museum Thorn beschikt over een beleidsplan, maar mist een afzonderlijk collectieplan, wat de borging beperkt.

Samenwerkingskracht is bij Museum Thorn en het Maas Binnenvaartmuseum voldoende ontwikkeld. Het Museum Thorn initieert verschillende initiatieven zoals gezamenlijke ticketverkoop en een erfgoed-app, en het Maas Binnenvaartmuseum initieert samenwerkingen met relaties uit de binnenvaart. Structurele samenwerking en partnerschappen met scholen, bedrijven of culturele netwerken kunnen nog worden versterkt.

Bedrijfskracht is bij alle musea op basisniveau. De instellingen beschikken over een stabiele financiële positie, maar hebben ook financiële uitdagingen in de vorm van investeringen ten aanzien van bijvoorbeeld huisvesting en inrichtingen. Daarnaast zijn ze alle drie sterk afhankelijk van vrijwilligers en kennen een beperkte professionele borging van hun organisaties. Daarnaast spelen bij alle drie de musea issues ten aanzien van de huisvesting. Dit brengt risico's met zich mee. Daarnaast is geconstateerd dat de bedrijfsvoering nog verder kan worden verbeterd en geoptimaliseerd.

Deze vergelijking onderstreept het belang van gezamenlijke investeringen in professionalisering, samenwerking en publieksontwikkeling, om als erfgoedinstellingen toekomstbestendig te kunnen opereren.

5.4. Risico's musea

Voor de drie musea zijn enkele risico's te benoemen die hun continuïteit, kwaliteit en ontwikkelcapaciteit kunnen beïnvloeden. Gezamenlijk wijzen deze risico's op een zekere kwetsbaarheid in de organisatie en het functioneren van de musea:

Afhankelijkheid van vrijwilligers

Alle musea zijn volledig afhankelijk van een vergrijzend vrijwilligersbestand. Er is geen professionele staf aanwezig, wat de continuïteit van kennis, netwerk en uitvoering onder druk zet. De werving van nieuwe vrijwilligers is lastig, mede door beperkte zichtbaarheid en het ontbreken van structureel vrijwilligersbeleid gericht op instroom, scholing en opvolging.

Beperkte zichtbaarheid en bereik

Door locatie, beperkte PR & marketingcapaciteit en het beschermde dorpsgezicht zijn de musea fysiek niet optimaal zichtbaar. Dit belemmert publieksgroei en beperkt ook hun maatschappelijke relevantie en bereikbaarheid voor nieuwe doelgroepen. Het culturele aanbod blijft daardoor nog te veel onder de radar.

Hoge of stijgende huisvestingslasten en onzekerheden

Voorals het Maas Binnenvaartmuseum kent hoge huisvestingslasten (56% van de totale lasten), met verwachte stijging. Ook bij Museum Thorn is vernieuwing van huisvesting noodzakelijk maar onzeker, en bij Streekmuseum Stevensweert is de toekomst onduidelijk door gemeentelijke plannen voor een multifunctionele accommodatie (MFA) en de invloed daarvan op huisvestingslasten. Daarnaast zijn de gebouwen niet altijd optimaal ingericht en verduurzaamd voor museale functies zoals klimaatbeheersing of toegankelijkheid.

Beperkte borging van governance en risico's

Geen van de musea heeft risicobeheersmaatregelen expliciet opgenomen in begrotingen of beleidsdocumenten. De toepassing van de Governance Code Cultuur is bij ten minste één museum niet geborgd. Ook ontbreekt structurele reflectie op bestuurskracht, verantwoordelijkheden en scenarioplanning bij mogelijke crisissituaties of personele wisselingen.

Subsidieafhankelijkheid

De subsidieafhankelijkheid van de musea ligt tussen de 50% en 70%. Zonder structurele financiering of uitbreiding van eigen inkomsten zijn zij financieel kwetsbaar bij beleidswijzigingen of bezuinigingen. Een strategische aanpak voor inkomstenverbreding (zoals sponsoring, fondsenwerving of commercieel aanbod) ontbreekt.

Beperkte digitalisering en ICT-infrastructuur

Voorals het Maas Binnenvaartmuseum en Streekmuseum Stevensweert hebben nog beperkte digitale ontsluiting en registratie. Digitale systemen voor collectiebeheer, communicatie en

bedrijfsvoering zijn nauwelijks ontwikkeld. Dit leidt tot gemiste kansen voor publieksinteractie, kennisborging, online educatie en duurzame informatievoorziening.

5.5. Kansen musea

De drie musea hebben verschillende mogelijkheden om hun positie in de gemeente Maasgouw te versterken en hun rol als culturele voorziening verder uit te bouwen. Deze kansen bieden perspectief op meer samenwerking, een groter bereik en een stabielere financiële basis. In deze paragraaf zetten wij deze kansen uiteen.

Gezamenlijke inzet voor marketing en zichtbaarheid

Elk museum werkt al aan het rond krijgen van de eigen exploitatie. Door meer gezamenlijk op te trekken in marketing, zichtbaarheid en toegankelijkheid kunnen bezoekersaantallen stijgen en daarmee de eigen verdiencapaciteit op dat vlak worden versterkt. Dit biedt kansen voor hogere inkomsten uit entreegelden, horeca, winkel en verhuur. Ook gezamenlijke fondsenwerving en projectplannen kunnen leiden tot hogere financiering dan individuele aanvragen, hoewel het afstemmen tussen partners daarbij wel extra tijd en inzet vraagt van de musea.

Werven van extra middelen via subsidies, fondsen en sponsoring

De musea kunnen verschillende landelijke, provinciale en lokale fondsen aanspreken voor projecten die zij belangrijk vinden. Voorbeelden zijn het Mondriaanfonds voor erfgoed en beeldende kunst, het Fonds Cultuurparticipatie voor educatieve en participatieve projecten, het Cultuurfonds Limburg voor activiteiten van provinciaal belang en het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie voor innovatieve en cross-disciplinaire projecten. Hulpmiddelen zoals de [*Museum Financieringswijzer*](#) ondersteunen bij het vinden van subsidies en leningen op urgente thema's als duurzaamheid en digitalisering.

Versterken van lokale sponsoring en samenwerking

Naast eigen inkomsten, subsidies en fondsen zijn ook sponsoring en giften belangrijke bronnen. De musea zijn al sterk in het vinden van lokale steun van ondernemers, zowel financieel als in natura (materiaal en diensten). Door gezamenlijk met de gemeente Maasgouw op te trekken richting grotere regionale spelers, zoals vakantieparken of scheepsbouwbedrijven, kan de betrokkenheid en ondersteuning verder worden vergroot.

Aantrekken van nieuwe doelgroepen

Alle musea bedienen nu vooral toeristen, liefhebbers van historie en lokale cultuur. Er liggen kansen om gezinnen met kinderen beter aan te spreken, mede door het aanbod in de musea (diverser en wisselend van aard) en de omgeving aantrekkelijker te maken. Samenwerking met de gemeente om de historische kernen te verlevendigen met speelplekken in historisch thema kan dit ondersteunen. Het Binnenvaartmuseum Maasbracht heeft met de kajuit op de

kade al een eerste stap gezet, maar verdere investeringen, bijvoorbeeld in een waterspeelplek, kunnen de aantrekkelijkheid van de omgeving nog verder vergroten.

Aantrekken van nieuwe vrijwilligers

De drie musea hebben elk een eigen vrijwilligersbestand met mensen die een sterke affiniteit hebben met de specifieke collectie en missie van het museum. Toch liggen er duidelijke kansen om gezamenlijk op te trekken bij de werving van nieuwe vrijwilligers. Dit kan het bereik en het gezamenlijke profiel van de musea in de regio vergroten.

Mogelijkheden voor gezamenlijke inzet zijn onder andere:

- Het ontwikkelen van een gezamenlijke wervingscampagne, inclusief een gedeelde flyer, posters en online communicatie via sociale media en websites.
- Deelname aan lokale evenementen en vrijwilligersmarkten onder een gezamenlijke stand of presentatie.
- Het organiseren van een gezamenlijke open dag of informatiebijeenkomst voor potentiële vrijwilligers, waarbij alle drie de musea zich presenteren.
- Gezamenlijk contact onderhouden met lokale vrijwilligersorganisaties, scholen en maatschappelijke initiatieven om nieuwe doelgroepen te bereiken.
- Het delen van best practices en wervingsstrategieën: wat werkt goed bij het ene museum, en kan mogelijk ook effectief zijn bij de andere?
- Het overwegen van flexibele vrijwilligersinzet, waarbij vrijwilligers, indien zij dat willen, ook bij andere musea kunnen bijspringen wanneer er behoefte is.

6. Museumvisie

De uitkomsten van de weging laten zien dat de drie musea in Maasgouw beschikken over een stevige museale basis, maar er tegelijkertijd nog volop kansen liggen voor verdere ontwikkeling en professionalisering. De gemeente Maasgouw wil met deze museumvisie richting geven aan die ontwikkeling en de musea beter positioneren binnen het bredere maatschappelijke en toeristische landschap. Deze visie sluit nauw aan bij de *Strategische Visie 2025* en het *Beleid Waardevol Toerisme Maasgouw 2024–2027*, waarin recreatie, toerisme en erfgoed worden gezien als onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van de leefomgeving. Met de Maasplassen, de historische dorpskernen en het groene buitengebied beschikt Maasgouw over unieke vrijetijdskwaliteiten, waarin de musea een betekenisvolle rol vervullen.

De museumvisie bouwt voort op drie centrale speerpunten:

- Cultuur en erfgoed
- Versterking van musea en culturele beleving
- Toerisme en erfgoed

Met dit kader wil de gemeente de musea niet alleen versterken op organisatorisch en financieel vlak, maar ze ook duurzaam verankeren in de culturele en toeristische infrastructuur van de regio.

Voor de komende jaren richt Maasgouw zich op drie pijlers die essentieel zijn voor een toekomstbestendig museaal veld:

1. **Samenwerking**, het bundelen van krachten tussen musea onderling en met regionale partners.
2. **Zichtbaarheid**, het vergroten van de fysieke en digitale vindbaarheid en het publieksbereik, in het bijzonder voor toerisme.
3. **Vastgoed**, het toekomstgericht oplossen van huisvestingsvraagstukken om museale functies adequaat te kunnen blijven vervullen.

6.1. Samenwerking

De gemeente hecht groot belang aan samenwerking tussen partners in de regio. Alleen door krachten te bundelen ontstaat een samenhangend, kwalitatief en herkenbaar aanbod dat bezoekers een positieve en betekenisvolle ervaring biedt.

Het Maas Binnenvaartmuseum, Museum Thorn en het Streekmuseum Stevensweert/Ohé en Laak hebben de afgelopen jaren al actief de samenwerking opgezocht en spreken de ambitie uit om deze de komende jaren verder te intensiveren. Als gezamenlijke hoeders van het erfgoed willen zij een krachtiger museaal front vormen binnen de gemeente Maasgouw en

de regio. Hierbij ligt de focus op het delen van expertise, het uitlenen van collecties, het gezamenlijk ontwikkelen van tentoonstellingen, het samenwerken in digitale vraagstukken en het bereiken van bredere doelgroepen door de inzet van slimme PR&M.

De gemeente stimuleert deze ontwikkeling actief en ondersteunt de vorming van een duurzame samenwerkingsstructuur of netwerkfunctie. Om deze samenwerking te stimuleren en te faciliteren gaat de gemeente inzetten op een professional die drie dagen/24 uur voor alle drie de musea beschikbaar is. Deze professional zal kunnen bijdragen aan het versterken van de bedrijfskracht. Deze museale professional kan de spil in het web worden voor de drie musea, en moet daardoor erg veelzijdig opgeleid zijn (denk aan de Reinwardt Academie, Museumstudies Universiteit van Amsterdam(UvA) /Universiteit Leiden en Erfgoedstudies (UvA).

De professionele inzet richt zich met name op:

- Gezamenlijke inzet voor marketing en digitale zichtbaarheid.
- Werven van extra middelen via subsidies, fondsen en sponsoring.
- Versterken van lokale sponsoring en samenwerking.
- Aantrekken van nieuwe doelgroepen.
- Aantrekken van nieuwe vrijwilligers.

Zie [paragraaf 5.5](#) 'Kansen voor musea' voor een nadere toelichting op deze kerntaken.

Daarnaast wil de gemeente zich in de komende jaren nog nadrukkelijker opstellen als bondgenoot van de musea. Een bondgenoot die beleidsmatig meebeweegt en de kaders schept waarbinnen musea zich kunnen ontwikkelen. Een partner die musea ondersteunt in bestuurlijke of gemeentelijke gesprekken waar nodig, en zich opstelt als een betrouwbare en proactieve gesprekspartner met oog voor de praktijk.

6.2. Zichtbaarheid (voor toerisme)

Erfgoed vormt een van de kernwaarden binnen het recreatie- en toerismebeleid en de musea zijn een belangrijke drager van het erfgoed binnen de gemeente Maasgouw. In het beleid Waardevol Toerisme Maasgouw zijn 9 "focusgebieden" opgenomen. Per "focusgebied" gaat de gemeente maatwerk leveren op het gebied van recreatie en toerisme, waarmee de gemeente ook de fysieke zichtbaarheid van de museale locaties wil verbeteren.

Fysieke zichtbaarheid en routing

De historische kernen van Thorn, Stevensweert en Wessem trekken jaarlijks veel bezoekers, maar de musea in deze kernen worden nog niet optimaal gevonden of benut als onderdeel van de toeristische beleving. Zo passeren jaarlijks veel fietsers Stevensweert, maar deze passanten stoppen nog niet in de kern en het museum. De gemeente gaat de aankomende tijd in gesprek met ondernemers, organisaties, inwoners en de musea om te bezien hoe dit bezoek gestimuleerd zou kunnen worden. Duidelijk is dat een verbeterde zichtbaarheid, zowel fysiek als digitaal een belangrijke voorwaarde is voor publieksgroei (alsmede versterking eigen verdiencapaciteit) en de inhoudelijke impact van de drie musea naar de toekomst toe.

Dit omvat onder andere:

- Optimalisering bewegwijzering in en rond de dorpskernen;
- Visuele herkenbaarheid van de museale panden;
- Koppelingen met toeristische knooppunten zoals de VVV, aanlegsteigers en parkeerplaatsen.

Dit vraagt een aanpassing van de eigen richtlijnen van de gemeente Maasgouw aangaande lokale bewegwijzering, maar ook ten aanzien van het monumentale aanzicht. Het doel hiervan is uiteindelijk om meer bezoekers naar de gemeente te trekken en dus meer te faciliteren naar de musea en andere bezienswaardigheden. Daarnaast worden de mogelijkheden verkend om de externe omgeving museaal aantrekkelijker te maken, bijvoorbeeld door museale verwijzing elementen in het straatbeeld of route-informatie.

Digitale zichtbaarheid, verbinding en positionering

De online vindbaarheid en positionering van de musea kan worden versterkt. Museum Thorn dient hierbij als voorbeeld, dankzij de online community en zichtbare digitale aanwezigheid. Ook wordt de koppeling tussen musea en toeristische infrastructuur de komende jaren verder uitgebouwd.

De gemeente stimuleert gezamenlijke online aanwezigheid, zoals:

- Een gezamenlijke website of platform in aansluiting op de Canon van Maasgouw,
- Integratie met toeristische portals (zoals VVV Hart van Limburg);
- Versterking van socialmediaprofielen en digitale campagnes gericht op dagrecreanten en cultuurtoeristen;
- Het integreren van musea in bestaande en nieuwe wandel-, fiets- en vaarroutes;
- Het promoten van gecombineerde arrangementen of combitickets met ook niet museale partners.

De musea worden hiermee een volwaardig onderdeel van het toeristisch product van Maasgouw. Dit draagt bij aan de spreiding van bezoekers en versterking van het culturele

profiel van de gemeente. Een randvoorwaarde is dat de musea de eigen digitale duurzaamheid (selectie, ingest, beheer, documentatie, ontsluiting, metadata, infrastructuur, etc.) van hun collecties op orde hebben. Zoals aangegeven in [hoofdstuk 5](#) liggen hier bij sommige musea nog ontwikkelpunten.

6.3. Vastgoed

Voor de toekomstbestendigheid van het museale veld in Maasgouw is het noodzakelijk om ook de huisvestingssituatie van de musea onder de loep te nemen. Alle drie de musea hebben te maken met vastgoedvraagstukken die de uitvoering van hun functie in negatieve zin beïnvloeden. Deze problematiek is bekend en er is in het verleden onderzoek naar gedaan. Echter, een duidelijke strategie en bijbehorende besluitvorming vanuit de gemeente ontbreekt tot op heden nog.

Het Maas Binnenvaartmuseum is gehuisvest in een pand dat eigendom is van een particuliere partij. De gemeente heeft geen mogelijkheid om het pand aan te kopen en het museum kampt met hoge huurkosten, wat de financiële ruimte beperkt. Het museum heeft in 2024 hiervoor structureel € 14.000 van de gemeente ontvangen ter compensatie. Museum Thorn onderzoekt al enige tijd de mogelijkheid tot verhuizing naar een meer zichtbare locatie in de kern van Thorn, zie ook [paragraaf 5.2.2](#). En het Streekmuseum Stevensweert/Ohé en Laak, dat gevestigd is in een gemeentelijk pand op een historische locatie, heeft behoefte aan verduurzaming en betere zichtbaarheid van het gebouw en loopt risico's op de eigen inkomsten door het vertrek van het MFC.

De gemeente zal per museum een vastgoedinventarisatie en ontwikkelscenario opstellen als basis voor een bredere vastgoedvisie.

Daarbij wordt expliciet gekeken naar:

- De structurele geschiktheid van het pand voor museale functies (zoals klimaatbeheersing, toegankelijkheid, zichtbaarheid, publieksvoorzieningen en depotcapaciteit), alsmede de benodigde investeringen;
- De duurzaamheid en energieprestatie van de museale gebouwen, alsmede de benodigde investeringen;
- De mogelijke rol van het pand binnen bredere ruimtelijke plannen, zoals dorpsvernieuwing of herontwikkeling van cultureel vastgoed.

Met deze integrale benadering wil de gemeente komen tot toekomstbestendige oplossingen die museale functies veiligstellen én bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de historische kernen.

6.4. Ondersteuningsmogelijkheden voor een sterk cultureel klimaat

Cultuur is een publiek goed dat vraagt om structurele en langetermijninvesteringen. Net als in domeinen als welzijn, gezondheid en onderwijs kan het culturele veld niet volledig afhankelijk zijn van marktwerking of incidenteel beleid. Een robuuste museumvisie vraagt om duurzame, transparante en toekomstgerichte ondersteuning.

Om deze ondersteuning te waarborgen, heeft de gemeente Maasgouw in 2016 een deelverordening musea vastgesteld. In de voorbije jaren is deze al meermaals aangepast om op de actualiteit in te kunnen spelen, de laatste aanpassing is in 2025 vastgesteld.³² Deze verordening biedt een kader voor het verstrekken van subsidies aan musea binnen de gemeente en heeft tot doel de instandhouding, professionalisering en publieksbereik van het museale erfgoed te versterken.

Binnen deze verordening worden momenteel drie subsidievormen onderscheiden:

1. Meerjarige exploitatiesubsidie
Gericht op musea die zijn erkend als Geregistreerd Museum (via de Stichting Museumregister Nederland). De subsidie kan worden toegekend voor een periode van maximaal vier aaneengesloten kalenderjaren.
2. Jaarlijkse eenmalige activiteitsubsidie
Beschikbaar voor musea met een aantoonbaar bezoekersaantal van minimaal 1.250 per jaar, ongeacht of zij geregistreerd zijn.
3. Meerjarige stimuleringsubsidie voor het vaartuig Tjalk Nooit Volmaakt
Specifieke subsidie voor behoud en gebruik van het museale vaartuig, met een looptijd van maximaal vier jaar.

In lijn met deze museumvisie wordt geadviseerd om een vierde subsidievorm toe te voegen: een projectsubsidie gericht op samenwerking, innovatie en publieksontwikkeling. Deze subsidie kan gebruikt worden om expertise in te huren en moet gericht zijn op projecten waarin de drie musea gezamenlijk investeren in.

Zoals:

- Het vergroten van het publieksbereik, met nadruk op kinderen, families en educatie;
- Gezamenlijke tentoonstellingen of themalijnen;
- Versterking van de regionale samenwerking;
- Digitale middelen zoals een gezamenlijke website, app of ticketingsysteem;
- Vergroten van zichtbaarheid en communicatiekracht.

De hoogte van de subsidie is afhankelijk van het doel dat geambieerd wordt en dient door middel van een activiteitenbegroting bij de aanvraag van de projectsubsidie onderbouwd te worden. Wij denken hierbij aan een bedrag van € 30.000 - € 40.000. Dit bedrag is ingeschat

³² Deelverordening subsidie gemeente Maasgouw. Versie 08.05.2025 <<https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR727485>>

op basis van de onderliggende kosten bij bovengenoemde activiteiten en afgekaderd op basis van de begrotingen (totale lasten) van de individuele musea.

Beleidsdoelen die met deze ondersteuning worden nagestreefd:

- Collectie en erfgoed: bijdragen aan de instandhouding, ontwikkeling en ontsluiting van de collecties;
- Exploitatie en toegankelijkheid: musea ondersteunen in hun bedrijfsvoering zodat zij betaalbaar, ruim geopend en toegankelijk blijven voor een breed publiek;
- Communicatie, presentatie en educatie: musea in staat stellen te investeren in educatieve programma's, aantrekkelijke tentoonstellingen en publieksvriendelijke voorzieningen die toeristen, inwoners en onderwijsinstellingen aanspreken.

6.5. Tot slot

Met deze museumvisie legt de gemeente Maasgouw een stevige basis voor de toekomst van haar museale veld. De waarderingsanalyse maakt duidelijk dat de musea beschikken over een solide fundament, maar ook voor gezamenlijke opgaven staan op het gebied van professionalisering, zichtbaarheid en samenwerking.

De komende jaren zet de gemeente in op het versterken van musea als inhoudelijke, maatschappelijke en toeristische ankerpunten binnen de regio. Door heldere keuzes te maken in ondersteuning, samenwerking te stimuleren en de huisvesting toekomstbestendig te maken, wordt gewerkt aan musea die stevig geworteld zijn in de gemeenschap én aantrekkelijk zijn voor bezoekers van buiten.

De visie is daarmee niet alleen een beleidsdocument, maar een uitnodiging aan de musea om samen met de gemeente en andere partners te bouwen aan een levendige erfgoedinfrastructuur, waarin het verhaal van Maasgouw op inspirerende wijze wordt bewaard, gedeeld en beleefd.

Bijlage 1. Informatie musea

1. Maas Binnenvaartmuseum

Naam museum: Maas Binnenvaartmuseum

Adres: Havenstraat 12, 6051 CR Maasbracht

Website: <https://www.maas-binnenvaartmuseum.nl/>

Omschrijving: De Maas is vanuit het noorden bevaarbaar tot aan Maasbracht. Door de sterke opkomst van de mijnindustrie in Zuid-Limburg ontstaat behoefte aan een haven voor de afvoer van steenkool. Al in 1921 wordt besloten om in Maasbracht een haven te realiseren en daar de overslag van kolen te laten plaatsvinden. Dit is bedoeld als tijdelijke maatregel tot de opening van het Julianakanaal. Met de aanleg van dit kanaal wordt de overplaatsing van de kolentip gepland, maar dat betekent nog niet dat het kolentransport direct verdwijnt. Pas na de sluiting van de Staatsmijnen in 1973 komt daar een einde aan. In die periode biedt de opkomst van de grindwinning in Midden-Limburg nieuwe handel. Zo ligt, ver van de wereldzeeën en grote industriesteden, de grootste binnenhaven van Nederland in Maasbracht. Het Maas Binnenvaartmuseum vertelt het verhaal over de ontwikkeling van de binnenvaart en de Maasvaart.

Oprichting: 1985, opengesteld 1990.

Lid van Museumregister: ja

Duurzame subsidierelatie met de gemeente Maasgouw: ja

Visie: Het Maas Binnenvaartmuseum wil: op een voor iedereen toegankelijke, laagdrempelige en educatieve wijze, de geschiedenis en het sociale aspect van de binnenvaart voor Maasbracht, inclusief de zand- en grindwinning langs de Maas in Limburg, uitdragen en waarborgen voor de toekomst.

Collectiebeleid: Het aandachtsgebied is naast de scheepvaart ook de baggerindustrie c.q. de grindwinning en geografisch wordt het aandachtsgebied beperkt tot Limburg.

Omvang collectie: circa 4.039 objecten (739 objecten en 3.300 foto's)

Thema's in de collectie: Scheeps- en andere modellen, Instrumenten, gereedschappen en technische apparaten, cartografie, technische tekeningen, schilderijen, tekeningen en prenten, documentatie, foto's en Geologische/ Natuurlijke historie.

Aantal medewerkers: 0

Aantal vrijwilligers: 34

Aantal dagen open: woensdag, zaterdag en zondag van 14.00 - 17.00 uur. Tijdens de zomermaanden zijn we op deze dagen geopend van 13.00-17.00 uur.

Aantal bezoekers per jaar: 2.928 bezoekers en 688 Museumkaarthouders.

2. Museum Thorn

Naam museum: Museum Thorn

Adres: Wijngaard 14, 6017 AG Thorn

Website: <https://www.museumthorn.com/nl/home>

Omschrijving: Thorn heeft een unieke geschiedenis die teruggaat tot het eerste millennium. Meer dan 800 jaar zwaaiden adellijke dames in een wereldlijk stift onafgebroken de scepter in Thorn. Thorn was op het hoogtepunt van het stift in de zeventiende en achttiende eeuw welvarend en rijk. In de loop der tijd ontwikkelde zich een miniatuurvorstendom onder leiding van een abdis en 20 adellijke stiftsdames. Destijds waren de huizen van Thorn nog niet wit.

Oprichting: 1985

Lid van Museumregister: ja

Duurzame subsidierelatie met de gemeente Maasgouw: ja

Visie: Museum Thorn is het museum van het witte stadje Thorn. Het museum wil verbinden tussen Thornenaren én tussen regionale, nationale en internationale bezoekers. Het wil de bezoeker momenten van herkenning, verwondering, reflectie of inspiratie bieden. Naast het aantrekken van zoveel mogelijk fysieke bezoekers aan Museum Thorn zet het museum vol in om een grote online community op te bouwen om zo het unieke verhaal van Thorn uit te dragen met name aan doelgroepen die geen typische museumbezoekers zijn. Thorn is een 'openlucht museum'. Het museum wil bezoekers aan Thorn/Maasgouw die niet direct het museum bezoeken via apps (de erfgoedrouteapp) of moderne informatiemiddelen (o.a. rondleidingen 'binnen-buiten' het museum) het verhaal van Thorn vertellen. In de visie van Museum Thorn is de verbinding met de Abdijkerk een speerpunt. De ambitie is Museum Thorn en Abdijkerk om te vormen tot één museum.

Collectiebeleid: Het in kwantiteit en kwaliteit vergroten van de collectie met relevante kunst en historie verbonden aan de rijke historie van en/of het hedendaagse Thorn.

Omvang collectie: circa 1.613 objecten

Thema's in de collectie: archeologie, kunst, muziekinstrumenten, geschiedenis, gebruiksvoorwerpen, munten, fotografie, devotionalia, prenten en boeken.

Aantal medewerkers: 0

Aantal vrijwilligers: 40

Aantal dagen open: November t/m maart, dinsdag t/m zondag: 11.00 - 16.00 uur, april t/m oktober: maandag: 12.00 - 16.30 uur, Dinsdag zondag: 10.30 - 16.30 uur

Aantal bezoekers per jaar: 9.000

3. Streekmuseum Stevensweert/ Ohé en Laak

Naam museum: Streekmuseum Stevensweert/ Ohé en Laak

Adres: Jan van Steffeswertplein 1, 6107 BZ Stevensweert

Website: <https://museumstevensweert.nl/>

Omschrijving: De twee plaatsen Stevensweert en Ohé en Laak liggen op een eiland in de Maas in het midden van Limburg. Omgeven door water was het gebied goed te verdedigen. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog legden de Spanjaarden er in 1633 diverse vestingwerken aan. Met deze vestingwerken werden de land- en waterwegen in de omgeving onder controle gehouden. Pas in 1882 kwam er een vaste oeververbinding over de Oude Maas. Vele mensen hebben in de loop der eeuwen hun erfenis achtergelaten op het Eiland in de Maas. Een neerslag hiervan is terug te vinden in het museum. De Spaanse vesting is te bewonderen aan de hand van een maquette. Kasteel Walburg komt weer tot leven met een uitgebreide presentatie van voorwerpen uit de periode dat het landgoed nog bewoond werd.

Oprichting: 1982 opgericht, 1983 opengesteld

Lid van Museumregister: ja

Duurzame subsidierelatie met de gemeente Maasgouw: ja

Visie: Het Streekmuseum Stevensweert / Ohé en Laak spant zich in om het historische verleden van het Eiland in de Maas waar mogelijk zichtbaar te maken. Niet alleen door de presentatie in het museum maar ook door samenwerkingen voor het behoud van het cultureel erfgoed.

Collectiebeleid: Het museum is geïnteresseerd in voorwerpen / foto's / films die te maken hebben met de geschiedenis van Stevensweert en Ohé en Laak.

Omvang collectie: circa 2.000 objecten en een omvangrijke fotocollectie.

Thema's in de collectie: Pierre Cuypers monument, archeologie, Jan van Steffeswert, kasteel Stevensweert, Kasteel Walburg, vestingwerken, munten en penningen en de beeldentuin.

Aantal medewerkers: 0

Aantal vrijwilligers: 30

Aantal dagen open: vrijdag t/m zondag tussen 13.30 - 17 uur.

Aantal bezoekers per jaar: 2.500 betalende bezoekers en 1.500 bezoekers die bij speciale gelegenheden gratis entree hebben.

Colofon

De Museumvisie 2025 is geproduceerd in samenwerking met:

Agnes Vugts, co-owner en adviseur

Michelle van der Sluis, co-owner en adviseur

Herman Uffen, MSc CMC, Managing Consultant